Sabiq səfirin Ramiz Mehdiyevə gizli məktubu üzə çıxdı

SİZİN ÜÇÜN QƏZET

Hürriyyət

№17 (3308) 7 May / 2024-cü il | Həftədə 1 dəfə çıxır | Qiymәti: 60 qәpik

ANA XƏBƏR

“Gömrükçü” külli miqdarda pulu ələ keçirdi

İpək Yolu "kvarteti" və ya Əfqanıstana çıxış

Tranzit dəhlizlərinin nəticəsi TURAN DƏHLİZİnin qurulmasına gətirəcək...

Azərbaycanın sülh təşəbbüsü...

5

Müsahibə

“Teatra ancaq əyləncə vasitəsi kimi baxmaq lazım deyil”

Mehriban Ələkbərzadə: “Teatr həyati vacib olan sualların cavab tapdığı yüksək instansiya və məkandır”

6

Söhbət

“Gələcəyimiz sözün həqiqi mənasında məhv olur”

Anar Məmmədov: “İnsanın həyatda qazandığı vərdişlər arasında narkomaniya qədər təhlükəlisi yoxdur”

12

Şikayət

“Dedi ki, 10 min manatı gətir, oğlunu apar”

Biləsuvar polisi haqda şok iddia; “Elman dedi ki, bu gun pulu verməsək, sabah qiymət qalxacaq...”

Sumqayıt şəhəri, 76-cı məhəllənin sakini Həmidova Samilə Həmid qızı tərəfindən “Hürriyyət”in redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Şikayətçi qəzetimiz vasitəsil Prezident İlham Əliyevə müraciət edir: “Cənab Prezident!

Mən, Həmidova Samilə Həmid qızı, yazaraq sizdən xahiş edirəm ki, problemimin ətraflı araşdırılması üçün müvafiq qurumlara göstəriş verəsiniz.

11

Xəbər

“90 milyon manat verilmişdi...”

“Formula-1”lə bağlı təqsirləndirilən şöbə rəisi ifadə verdi

Bakı Şəhər Halqası Əməliyyat Şirkətinin İdman Əməliyyatları şöbəsinin rəisi işləmiş Çingiz Mehdiyevin cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi keçirilib. Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində hakim Leyla Əsgərova-Məmmədovanın sədrliyi ilə keçirilən məhkəmə iclasında təqsirləndirilən şəxs ifadə verib. Ç.Mehdiyev deyib ki, o, həyat yoldaşının əsassız iddiaları üzrə ittiham olunur...

2

GÜNÜN NƏBZİ

Region

"Zurabişvili prezident kimi ən ağır günlərini yaşayır"

İlqar Məmmədov: "Vəziyyətin gərginləşməsinə yol açan qanun layihəsinin seçki ərəfəsində qəbulu cəhdi şübhəlidir"

7

Baxış

Qalibləri müdafiə etməliyik

YAP millətin çox haqlı olaraq Müzəffər adlandırdığı İlham Əliyevə layiq deyil...

3

Xəbər

ADP hakimiyyətə çağırış etdi

Partiya iqtidarı media azadlığı sahəsində ciddi islahatlar həyata keçirməyə səsləyib

2

Ölkə

Borcunu istədi, həbs olundu

4 idən çoxdur günahsız yerə həbsdə saxlanıldığını iddia edən Ədalət Məmmədovdan Prezidentə müraciət

10

Xəbər

Zarafatla güləşdilər, bir öldü

Bakıda restoranda baş verən faciə ilə əlaqədar məhkəmə qərarı...

2

SİZİN ÜÇÜN QƏZET

Hürriyyət

№17 (3308) 7 May / 2024-cü il | Həftədə 1 dəfə çıxır | Qiyməti: 60 qəpik

XX əsrin ən bəxtsiz adamı

283 milyard dolları 2300 dollara dəyişdi

"Apple"ı kimin qurduğunu soruşsanız, insanların 99%-i Steve Cobs və Stiv Voznyak cavabını verəcək. Çünki az adam bilir ki, üçüncü də var idi. Bu unudulmuş qəhrəmanın adı Ronald Ueyndir.

İlk "Apple" loqotipini yaradan və üçtərəfli tərəfdaşlıq müqaviləsi tərtib edən o idi. Bundan əlavə, Ueyn təşkilatı korporasiyaya çevirmək üçün ilkin vençur kapitalının artırılmasına kömək etdi. Bütün səylərinə baxmayaraq, gələcək texnologiya nəhənginin yalnız 10% səhmlərini aldı. Amma hətta bu, "Apple"-ın hazırkı bazar dəyərini (2,83 trilyon dollar) nəzərə alsaq, nəhəng okean sahili villası və şəxsi təyyarəsi olan multi-milyarder olmaq üçün kifayət edərdi. Bununla belə, o, kiçik Nevada şəhərində yaşayır və kifayət qədər təvazökar həyat sürür. Məsələ burasındadır ki, 35 il əvvəl Ueyn tarixin ən fəlakətli biznes qərarını verdi - o, payını 800 dollara satdı.

Lent.az XX əsrin ən bəxtsiz adamı sayılan Ronald Ueyn haqqında yazını təqdim edir.

1976-cı ilin əvvəlində gələcəyin simvolu Stiv Cobs "Atari" şirkətində kiçik texnik, Stiv Voznyak isə "Hewlett-Packard"da mühəndis işləyirdi. Onlar məktəbdən bəri dost idilər, buna görə də Voznyak 70-ci illərin ortalarında ilk fərdi kompüteri hazırlayanda alma plantasiyalarından təzəcə qayıdan Cobs ona "Apple" adını verməyi təklif etdi. Onun sözlərinə görə, bu ad texnologiya haqqında heç nə bilməyənlər üçün ideal idi - "əyləncəli, səmimi və qorxuducu olmayan". Cobs, həmçinin "Homemade Computer Club"-ın iclasında "Apple 1"-in təqdimatından sonra dostunun ixtirasını müstəqil kommersiya məhsulu - ilk tam yığılmış fərdi kompüter kimi həyata keçirməyi təklif etdi (bundan əvvəl kompüterlər əsasən montaj üçün model kimi satılırdı). Bunun üçün şirkət qurmaq və pul almaq lazım idi.

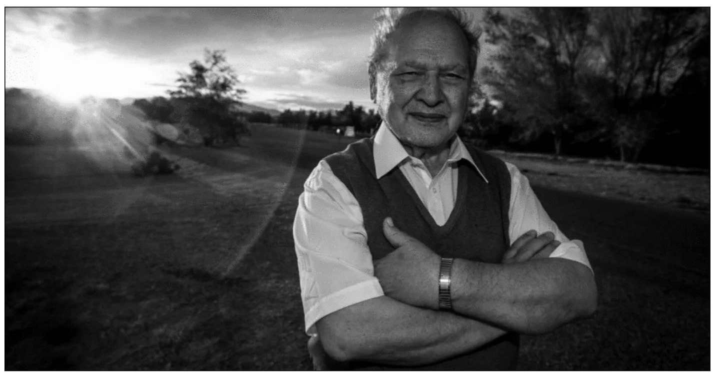

Xoşbəxtlikdən, Cobs Atari həmkarlarından birinin biznes qurmaqda müəyyən təcrübəyə malik olduğunu öyrəndi. Söhbət oyun avtomatları istehsal edən bir neçə şirkətə sahib olan Atari-nin baş mühəndisindən - Ronald Ueyndən gedir. O, Voznyak, Cobs və böyük biznes arasında itkin halqa oldu.

1976-cı il aprelin 1-də tarixi hadisə baş verdi - Stiv Cobs, Stiv Voznyak və Ronald Ueyn "Apple Computer"s şirkətini qurdular. Sonuncuya çox məsuliyyətli vəzifələr həvalə edilmişdi: üçtərəfli tərəfdaşlıq müqaviləsinin hazırlanması, "Apple 1" üçün istifadəçi təlimatının tərtib edilməsi və yaşına (Ueyn həmkarlarından 20 yaş böyükdür) və peşəkarlığa görə gənc startapın fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi.

Dörd ay sonra Apple-ın ilk tam yığılmış kompüteri 666,66 dollara (bu gün təxminən 2800 dollar) satıldı. "Maşın"a tələbat var idi, bunun sayəsində tezliklə bazarda daha uğurlu məhsulu - "Apple II"-ni tanıtmaq mümkün oldu.

Nəticədə 1976-cı ildə şirkətin gəliri 175 min dollar, 1977-ci ildə isə 2,7 milyon dollar olub. Üç ildən sonra "Apple" səhmlərin ilkin kütləvi təklifini həyata keçirib və nəticədə onun 300-dən çox əməkdaşı milyonçu olub. 1982-ci ilə qədər, işə salındıqdan beş il sonra, korporasiyanın dövriyyəsi artıq bir milyard dollardan çox idi və Stiv Cobsla dostları çox, çox zəngin oldular.

Amma Ueyn yox. Təəssüf ki, o, yalnız "Apple"ın yüksəlişini kənardan izləyə bildi - şirkət fəaliyyətə başlayandan cəmi iki həftə sonra o, öz payını gülünc 800 dollara satdı. Və bir az sonra o da şirkətə olan bütün iddialarını 1500 dollarlıq çeklə dəyişdi. Həmin toplam 2300 dollar, müasir dövrdə 9400 dollara bərabərdir. Bəs, Ueyni ən böyük və ən uğurlu İT şirkətlərindən birini tərk etməyə nə vadar etdi?

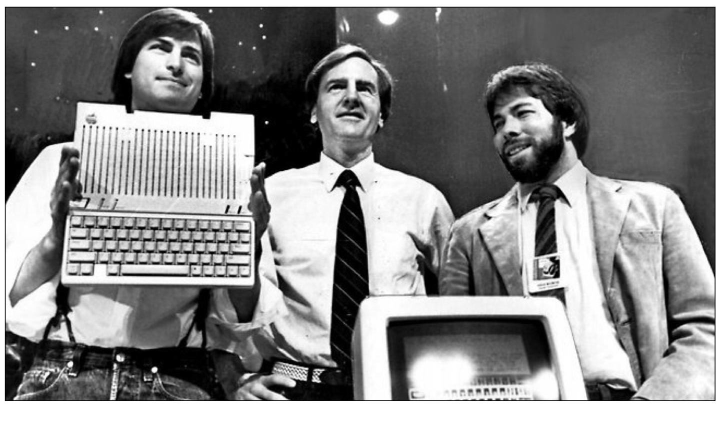

Qanuna və tərəfdaşlıq müqaviləsinə əsasən, Cobs, Ueyn və Voznyak şirkətin fəaliyyəti ilə bağlı tərəfdaşlardan hər hansı birinin çəkdiyi bütün borclara görə şəxsən məsuliyyət daşıyırdılar. Eyni zamanda, Cobs və Voznyakın gəncliyindən, zəkasından və həvəsindən başqa heç nə yox idi. Ronald isə "Apple"in uğursuz olacağı təqdirdə, asanlıqla borca görə satışa gedə biləcək bəzi əmlaka sahib idi.

Ueyn, belə bir riskə gedə bilməyəcəyini etiraf etdi, çünki işdə artıq pis təcrübələri var idi - "Mən qocalırdım və bu ikisinin vecinə deyildi", o sonralar xatırlayırdı.

Bu gün Apple 2,83 trilyon dollarlıq bazar dəyəri ilə dünyanın ən böyük şirkətlərindən biridir. Əgər Ueyn payını satmasaydı, onun sərvəti indi 283 milyard dollardan çox olardı. Əgər o, səhmlərin ən azı 1%-ni saxlasaydı, onun aktivləri 4,06 milyard dollar olardı.

Amma Ronald Ueyn milyarder, hətta milyonçu da deyil. Apple-dan ayrıldıqdan sonra o, müxtəlif işlər gördü: sikkələr topladı və öz möhür mağazasını idarə etdi. Bundan əlavə, Ronald onlarla patentə sahibdir, lakin hətta bunlar onu zənginləşdirmədi.

İndi Ueyn Amerikanın əyalət şəhərlərindən birində yaşayır, onun 80 illik ömrü boyu əldə etdiyi sərvət təxminən 200.000 dollar dəyərində qiymətləndirilir. Bir vaxtlar doğulmasına kömək etdiyi texnologiya nəhəngindən onun 2011-ci ildə Ueynə hədiyyə etdiyi iPad 2 var.

Əyləncə səhifəsi

Qazaxıstanlı milyarder İngiltərə futbol klubunu aldı

Qazaxıstanlı milyarder Mixail Lomtadze "Uikom Uonderers" futbol klubunun majoritar sahibi olub. Xarici media xəbər verir ki, Lomtadzeyə məxsus "Blue Ocean Partners Ltd" şirkəti "Uikom"un səhmlərinin 90 faizini alıb. Əməliyyatın məbləği açıqlanmır. Əvvəllər klub amerikalı iş adamı Rob Kauhiqə məxsus idi.

Mixail Lomtadze Kaspi.kz texnoloji şirkətinin səhmdarı, direktorlar şurasının üzvü və idarə heyətinin sədridir. 48 yaşlı iş adamının sərvətinin 5,7 milyard dollar olduğu bildirilir. O, Qazaxıstanın ən zəngin iş adamları siyahısında beşinci, "Forbes"in milyarderlər siyahısında isə 581-ci yerdədir.

"Uikom" 1887-ci ildə yaradılıb. Klub bütün tarixi boyu İngiltərənin aşağı divizionlarında çıxış edib. "Uikom" keçən mövsümü Liqa 1-də (İngiltərə futbolunun üçüncü divizionu) keçirib və mövsümü 10-cu yerdə bitirib.

"Uikom"un tarixindəki əsas uğurlar İngiltərə Kubokunun yarımfinal (2001) və İngiltərə Liqa Kubokunun yarımfinal mərhələsidir (2006). 2019/20 mövsümündə "Uikom" Liqa 1 pley-offunu qazanıb və tarixində ilk dəfə "Çempionşip"ə yüksəlib, lakin orada uğurlu çıxış etməyib və növbəti mövsüm yenidən Liqa 1-ə düşüb.

Avropa çempionu müharibədə həlak oldu

2016 və 2017-ci illərdə ağır atletika üzrə 85 kiloqram çəki dərəcəsində Avropa çempionatında qızıl medal qazanan 30 yaşlı idmançı Ukraynanın azadlığı və müstəqilliyi uğrunda canından keçib.

Lent.az-ın xarici KİV-ə istinadla xəbərinə görə, Aleksandr Peleşenko 2022-ci ildə müharibə başlayanda cəbhəyə gedib. Mayın 5-də döyüş tapşırığını yerinə yetirərkən faciəvi şəkildə həlak olub.

İki Avropa titulundan əlavə, Aleksandr 2016-cı il Olimpiya oyunlarının (4-cü yer) və 2015-ci il Dünya çempionatının (4-cü yer) iştirakçısı olub.

Təsisçi:
Sərdar Cəlaloğlu

Baş redaktor:
Vüqar Məmmədov
Tel: 070 333 22 85
012 496 98 93
E-mail: vuqar-mt@mail.ru

Dizayner:
Seymur Həsənov

"Hürriyyət" qəzetinin internet unvanı:
Hurriyyet.az
E-mail: hurriyyet@mail.ru
Tiraj: 2500

Redaksiyanın ünvanı:
AZ 1008, Bakı, akademik Ələşrəf Əlizadə küçəsi, 31
Telefonlar: 496-10-72; 496-08-35

Lisenziyanın qeydiyyat nömrəsi: V 165
Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.
Əlyazmalar geri qaytarılmır.
Redaksiyanın kompüter mərkəzində yığılıb səhifələnir və "Futbol+ servis" mətbəəsində çap edilib.

HR Bu işarə altında dərc olunan yazılar reklam xarakterlidir.

Qəzet 1991-ci ildən çıxır.

Zarafatla güləşdilər, biri öldü

Bakıda restoranda baş verən faciə ilə əlaqədar məhkəmə qərarı...

Səbail rayonu, Bibiheybət qəsəbəsindəki restoranların birində 2002-ci il təvəllüdlü Ömərov Azər Aslan oğlunun ölümündə təqsirləndirilən şəxsə hökm oxunub.

Belə ki, Azər Ömərovun ölümündə təqsirləndirilən ofisant yoldaşı, 2002-ci təvəllüdlü Əkbərli Rüfət Əsgər oğlu Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində özünü qismən təqsirli bilib. Rüfət Ələkbərov deyib ki, Azərlə münasibətləri iş yoldaşı kimi hər zaman yaxşı olub. Aralarında heç vaxt davadalaş, mübahisə olmayıb. Mərhumla bərabər özü də restoranda ofisant işləyib.

Hadisə günü hava yaxşı olduğundan stolları restoranın həyətinə çölə çıxarıblar. Həmin vaxt bir-birləri ilə əllə zarafat ediblər. Azər gülə-gülə ona "indi sən məni qıdıqlamaq istəyirsən" deyib və üzərinə gəlib. Onlar daha sonra zarafata güləşiblər.

Rüfət iki əl ilə Azərin ayaqlarından tutduqdan sonra onu sağ çiyin nahiyyəsinə qaldırıb və oradan arxası üstə başı aşağı restoranın daş döşəməsinə tullayıb. Azərin başı restoranın daş döşəməsinə çırpılıb. Bundan sonra vəziyyəti pisləşib. Rüfət dərhal ona kömək edərək ayağa qaldırmağa çalışıb. Lakin Azər bir az qalxdıqdan sonra yenidən dizləri üzərinə çöküb və daha sonra yerə yıxılıb. Onlar güləşən zaman restoranda olan digər işçilər də onlara baxıb gülüb və hamı zarafatlaşdıqlarını bilib. Azər yerə uzandıqdan sonra əsməyə başlayıb, həkim gələnə kimi vəfat edib. Rüfət törətdiyi əməldən peşman olduğunu və hadisəni bilərəkdən deyil, zarafat edərkən baş verdiyini etiraf edib.

Məhkəmədə zərərçəkmiş şəxsin hüquqi varisi təqsirlədirilən şəxsin dedikləri həqiqətə uyğun olmadığını bildirib.

Məhkəmənin qərarı ilə Rüfət Əkbərli Cinayət Məcəlləsinin 124.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş cinayət əməlini törətməkdə təqsirli bilinib və barəsində 2 il 6 ay müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzası təyin edilib.

Mühafizə etdiyi binadan oğurluq etdi, həbs olundu

Goranboyda inzibati binalardan birindən oğurluqda şübhəli bilinən şəxs saxlanılıb.

DİN-in mətbuat xidmətinin Gəncə regional qrupundan verilən məlumata görə, Goranboy rayonunda yerləşən inzibati binalardan birindən 880 manat dəyərində elektrik avadanlığının oğurlanması barədə Rayon Polis Şöbəsinə məlumat daxil olub. Həyata keçirilən tədbirlərlə cinayəti törətməkdə şübhəli bilinən, binanın mühafizəçisi Elşən Cəlilov saxlanılıb.

Araşdırmalar davam etdirilir.

Bakıda gənc oğlanın asılmış meyiti tapıldı

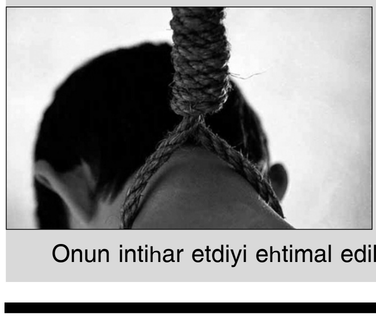

Bakıda 24 yaşlı oğlan evdə ölü aşkarlanıb. Hurriyyet.az xəbər verir ki, Qaradağ rayon, Qobustan qəsəbəsində yaşayan, 2000-ci il təvəllüdlü Fərhad Cəlilli evinin həyətində asılmış vəziyyətdə aşkar edilib.

Onun intihar etdiyi ehtimal edilir, araşdırma aparılır.

"90 milyon manat verilmişdi..."

"Formula-1"lə bağlı təqsirləndirilən şöbə rəisi ifadə verdi

Bakı Şəhər Halqası Əməliyyat Şirkətinin İdman Əməliyyatları şöbəsinin rəisi işləmiş Çingiz Mehdiyevin cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi keçirilib.

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində hakim Leyla Əsgərova-Məmmədovanın sədrliyi ilə keçirilən məhkəmə iclasında təqsirləndirilən şəxs ifadə verib. Ç.Mehdiyev deyib ki, o, həyat yoldaşının əsassız iddiaları üzrə ittiham olunur.

Onun sözlərinə görə, Arif Rəhimov (keçmiş icraçı direktor - red.) "Formula-1" yarışı üzrə məhsulların satın alınmasını Zaur Məlikaslanova tapşırıb. Lazımi məhsulların alınması üçün 90 milyon manat vəsait ayrılıb. Satınalma ilə bağlı növbəti iclasında ona bildiriblər ki, xüsusi məhsulların satın alınmasında ciddi çətinliklər mövcuddur:

"Məhsul çeşidlərinin çoxluğu, fərqliliyi, istehsalçıların müxtəlif ölkələrdə yerləşməsi, çoxlu sayda müqavilə bağlanması tələbatının yaranması, onlara ilkin ödənişlərin edilməsi, bu məhsulların ölkəyə gətirilməsinin logistikasının vaxtında və düzgün təşkili, o cümlədən nümunələrin əldə edilməsi və Londondakı baş ofislə razılaşdırılması və yekun olaraq malların alınması çox böyük insan əməyi, vaxt və maliyyə tələb edirdi".

Qeyd edək ki, Çingiz Mehdiyev "Formula-1" yarışlarının təşkili üçün ayrılmış 400 min manata yaxın pul vəsaitini mənimsəməkdə ittiham olunur.

Ç.Mehdiyev barəsində istintaq dövrü müddətinə həbslə bağlı olmayan qətimkan tədbiri seçilib.

KƏNAN

"Gömrükçü" külli miqdarda pulu ələ keçirdi

Onun əməlindən zərər çəkmiş şəxslərdən biri ATV telekanalının əməkdaşı olub

Özünü Dövlət Gömrük Komitəsinin əməkdaşı kimi təqdim edərək külli miqdarda dələduzluq etmiş şəxs barəsindəki cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi başa çatıb.

Gəncə Ağır Cinayətlər Məhkəməsində keçirilən prosesdə Qəbələ rayon Bum qəsəbə sakini 1996-cı il təvəllüdlü Zaməddin Hacıyevə hökm oxunub.

O, Cinayət Məcəlləsinin 178.3.2 və 310-cu (Külli miqdarda dələduzluq və vəzifəli şəxsin səlahiyyətlərini mənimsəmə) maddələri ilə təqsirli bilinib.

Araşdırmalar zamanı məlum olub ki, Z. Hacıyev hərbi xidmətdə olarkən oradakı yoldaşlarına özünü gömrükçü kimi təqdim edib. Ali təhsilli olan şəxs daha sonra hərbi xidmətini başa vurub və Bakıya gəlib. O, paytaxtda 110 manat müqabilində gömrükçü geyimi alıb və həmin formanı qeyri-qanuni şəkildə geyinərək daşımağa başlayıb.

Bundan sonra Z. Hacıyev özünü Dövlət Gömrük Komitəsinin Kadrlar İdarəsinin və İstintaq İdarəsinin məsul əməkdaşı kimi təqdim etməklə bir neçə tanışını işə düzəltmək adı ilə onlardan pul alıb. O, müvafiq olaraq zərərçəkmiş şəxslərdən 2 000, 8 600, 11 000, 28 400, 17 825, 2 920, 37 530 manat alıb. Bildirilib ki, Zaməddin Hacıyev görüşlərə Dövlət Gömrük Komitəsinə aid xidməti formada və bahalı "Range Rover" markalı avtomobildə gedirmiş.

Onun əməlindən zərər çəkmiş şəxslərdən biri ATV telekanalının əməkdaşı olub. O, həmin şəxsə Dövlət Gömrük Komitəsində xidməti sürücü götürəcəyi vədini verərək 2 920 manatını ələ keçirib. Zərərçəkmiş şəxslər Z. Hacıyevin verdiyi vədə və aldığı pulun qarşılığında götürdüyü öhdəliyə əməl etmədiyi səbəbindən hüquq-mühafizə orqanlarına müraciət ediblər. Bundan sonra cinayət işi açılıb və o, saxlanılıb. Gəncə Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin bir neçə gün əvvəl çıxardığı hökmlə Z.Hacıyevə 7 il 6 ay həbs cəzası verilib.

Bakıda beşinci mərtəbədən yıxılan qadın sağ qaldı

Fövqəladə Hallar Nazirliyinin (FHN) "112" qaynar telefon xəttinə Bakı şəhəri, Binəqədi rayonu ərazisində binaların birində vətəndaşın köməksiz vəziyyətdə qalması barədə məlumat daxil olub.

Bu barədə FHN məlumat yayıb. Bildirilib ki, məlumatla əlaqədar dərhal FHN-in Xüsusi Riskli Xilasetmə Xidmətinin xilasediciləri əraziyə cəlb olunublar. Hadisə yerində əməliyyat şəraiti qiymətləndirilərkən məlum olub ki, doqquzmərtəbəli yaşayış binasının 5-ci mərtəbəsində yaşayan 1985-ci il təvəllüdlü M.Hüseynova yaşadığı mənzilin eyvanından binanın 1-ci mərtəbəsində yerləşən artırmanın damına yıxılaraq köməksiz vəziyyətdə qalıb. Xilasedicilər köməksiz vəziyyətdə qalmış vətəndaşı müvafiq vasitələrlə damdan düşürərək təcili tibbi yardım briqadasına təhvil veriblər.

Qalibləri müdafiə etməliyik

YAP millətin çox haqlı olaraq Müzəffər adlandırdığı İlham Əliyevə layiq deyil...

İllər boyu bizlərə səlib dünyasının ən məkrli, ən murdar ənənələrini "mədəni etalonlar" kimi qəbul etdirə biliblər

Erməni faşistləri tərk etdikləri əraziləri minalarla doldurduqları kimi, Rusiya da, Azərbaycanda illər boyu yaratdığı geniş kəşfiyyat şəbəkəsinə, ruslaşmış böyük təbəqəyə arxayındır

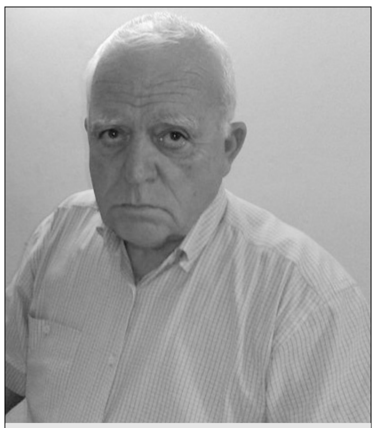

Firuz HAŞIMOV

Ötən əsrin 50-ci illərinin ortaları idi. Universitetin tələbələrini adətən istəsə də, istəməsə də "Burevestnik" idman cəmiyyətinə yazardılar. Sonra da vaxtı, imkanı (həm də həvəsi) olan istədiyi seksiyada çalışa bilərdi.

Cavan idik, çox şeyə fikir verməzdik. Nailiyyətlərimiz şəhərin hüdudundan çıxmazdı. Respublika üzrə beş-altı güləşçimiz var idi, üzümüzü ağardan da onlar idi. Onu gördüm ki, bir il, iki il bir neçəsinin adı dillərə düşürdü və sonra çox çəkmirdi ki, unudulurdular.

"Neftçiyə" azarkeşlik edirdilər, oyunçularının nazı ilə oynayırdılar. Tarixində bircə dəfə bürünc medal ala bilmiş komandanın üzvlərini hər yerdə fateh kimi qarşılayırdılar. Toy-bayram bir mövsüm oldu, gələn il komanda yenə də axırıncı yerə düşdü. Enerjili vaxtımız idi, baş çəkmədiyimiz yer qalmamışdı. Bir idman cəmiyyətində doğma dilimizdə bir kəlmə də eşitmədik. Bütün işləri rus, erməni "matışkaları" aparırdılar. Niyə etiraf etmirik ki, bizim məşqçilər rayonlardan gələnlərə məhəl qoymayıb, ancaq xaçpərəst balaları, ya da ruslaşmışlarla işləməyi üstün tutardılar. Səbəbini soruşanda cavab verirdilər ki, rayonlardan gələnlər kütdürlər, heç nə qanmırlar. Bayramlarda 50-60 tələbəni idman bayraqları ilə meydanlara çıxarıb nərə çəkirdilər: Azərbaycan idmançılarına eşq olsun!

Gözə kül üfürülürdü və hamı razı qalardı. Yadelli üçün sinov getmək isə qanımızda idi. Qarri Kasparovu bütə döndərməmişdik? Bizim rəhbərlik onun üçün nələr etmədi? Axırda bu vələdüzina da öz erməni xislətini göstərdi.

Açıq danışaq, bu dəqiqə idmanın demək olar ki, bütün sahələrində sözümüzü deyirik. Belə uğurlar yuxularımıza da girməzdi. İş təkcə müstəqillikdə deyil, idarəçilik etibarlı əllərdədir. Qeyrətli insanların sayəsində elə nüfuzlu idman meydanı yoxdur ki, orada bayrağımız dalğalanmasın. Dünən rusdilli, rus qafalı "mütəxəssislərin" başabəla məşqçilərin həqarətlə "çuşka", "baran" dedikləri gənclik xariqələr yaradır.

Səhv etmirəmsə, 60-cı illərin əvvəlləri idi. Ümumittifaq qılıncoynatma yarışlarında yarıerməni, yarıazərbaycanlı bir qız mükafat qazanmışdı. Stadionda nəhəng mitinqdə rəhmətlik Şıxəli Qurbanov sevincindən danışa bilmirdi. Bu cəfakeş indi sağ olsaydı, mən bilirəm, o, necə haldan-hala düşərdi.

20 il ərzində xariqələr yaratmış gəncliyin mənəvi aləmini qorumaq bizim əsas vəzifəmiz olmalıdır. Ona təlqin edilməlidir ki, o, şücaəti ilə təkcə torpağı yox, millətin bənzərsiz mədəniyyətini xilas edib. Çoxu başa düşmək istəmir ki, qərinələri keçmiş hər hava, hər muğam guşəsi, bir yox, onlarla el sənətkarının əmanətidir. Onlar fani dünyadan rehlət apanıblar. Biz də əgər qeyrət sahibiyiksə əmanət kimi verilmiş sərvəti göz bəbəyi kimi hifz etməliyik.

Müstəmləkə ədəbiyyatının bütün ordenli, medallı xadimlərindən birdəfəlik əl çəkmək lazımdır. Filankəs filan əsərində komsomolu belə vəsf edib, filan romanında sosializm quruculuğunda can qoymuş əmək qəhrəmanlarının dolğun obrazlarını yaradıb və s. bu kimi axmaq mətləblərdən vəzzəriyyat oxuyub baş qatmaq cinayətdir.

İllər boyu bizlərə səlib dünyasının ən məkrli, ən murdar ənənələrini "mədəni etalonlar" kimi qəbul etdirə biliblər. Müqəddəs mehrabların, ziyarətgahların qəsdən murdarlanıbsa, dözməlisən, adət-ənənələrini istehza hədəfinə döndəriblərsə, susmalısan. Sən sovet adamısan, deməli, beynəlmiləlçi olub, rus dilini ana dili olmasını qəbul etməlisən, bu, Leninin dilidir. Etiraf etməliyik ki, Moskva irticası bu sahədə böyük uğurlar qazanıb. Bununla belə, bütün xalq artıq inandı ki, onun üzərinə ölüm saçan bütün silahlar Rusiyanın istehsalıdır, qatillər dinə, imana qənim kəsilənlər, rəhmin nə olduğunu bilməyən vampirlər Rusiyanın övladları və əziz-girə əlaltılarıdır. Rusiya üç əsrə qədər Azərbaycandan havayı daşıdığı var-dövləti unudub. Rusiya unudub ki, Bakı nefti olmasaydı, o xəritədən silinəcəkdi. Erməni faşistləri tərk etdikləri əraziləri minalarla doldurduqları kimi, Rusiya da, Azərbaycanda illər boyu yaratdığı geniş kəşfiyyat şəbəkəsinə, ruslaşmış böyük təbəqəyə arxayındır. Bütün varlığımla əminəm ki, bizim təhlükəsizlik məsələləri ilə məşğul olan qeyrətli zabit korpusu və müvafiq qurumlar rus kəşfiyyatının kökünü birdəfəlik kəsmək iqtidarındadır. Ən təhlükəli düşmən kolloborasionistlər və reneqatlardır. Birincisi işğalçı ilə əvvəl gündən əməkdaşlıq edibsə, düşmənçiliyini gizlətməyi bəzən lazım bilməyibsə, ikincisi isə xəyanətini mədəniyyət maskası ilə ört-basdır edə bilir. Reneqat uşaqlarının rus bölməsində oxuması ilə öyünür, evdə də rus dilində danışmağa üstünlük verir. Müstəqillik illərində əməlli qazanıb dolansa da, fikri-zikri şimalda qalıb. Ruslaşmışın söhbətindən bir nümunə: "Məni heç kim "uprekat" edə bilməz, bizim evdə Novruz bayramını özgə cürə "otmeçat" edirik!"

İstəsək də, istəməsək də məhz Bakıda ruslaşma prosesi hələ dayanmır. Kasıb-kusubun gedə bilmədiyi elit konsertlərə işdir-şayət düşə bilsəniz, auditoriyaya diqqətlə baxın. Bunlar dərd çəkənə oxşamırlar... Kəndistan yerində min qayğı ilə üzbəüz qalmış yeniyetmə qız da, belə yaşamaq arzusundadır. O, yaxşı görür ki, şorgöz nuvorişlərin yağ, bal içində saxladıqları "gözəlcələr" necə hörmət, izzət sahibi olub, ağ günə çıxırlar.

Vətən, iman, qeyrət naminə şəhadətə yetməyi səadət bilən, gəncliyi, ipə-sapa yatmayan, puldan, azğınlaşmış şoubiznes lotularından, reneqatların fəsadından qorumasaq biz uduzacağıq. Üzümüzü Prezident aparatında rahatca oturmuş cənablara tuturam, yəni siz doğrudan da, başa düşmürsünüz ki, telekanalları zaurlara, elgizlərə, elementar mədəniyyətin nə olduğunu bilməyən qızlara etibar etmək nadanlıqdır. Mən şəxsən bunu açıq təxribat sayıram.

YAP-dan da əlimi çoxdan üzmüşəm. Bu partiya gecəni gündüzə qataraq fədakarcasına işləyən, millətin çox haqlı olaraq Müzəffər adlandırdığı İlham Əliyevə layiq deyil. Bu ittihamımı istənilən yerdə sübut edə bilərəm.

Sabiq səfirin Ramiz Mehdiyevə gizli məktubu üzə çıxdı

3 tanınmış jurnalistə qulaqburması, nazirə qarşı addım tələbi və daha nələr...

Sabiq deputat, eks səfir Elmira Axundovanın Ramiz Mehdiyevə ünvanladığı, "hörmətli Ramiz müəllim, yalnız sizin oxumağınız üçündür" girişli, "siz mənim dostum və ağsaqqalımsız" sözləri ilə zəngin, hər sətri 1937-ci ilin danosunu xatırladan məktubu ortaya çıxıb.

Musavat.com xəbər verir ki, məktub Prezident Administrasiyasında 15244 nömrə ilə qeydiyyatdan keçib, Ramiz Mehdiyevə təqdim olunub, oradan Daxili İşlər Nazirliyinə, DİN-dən isə Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin o zamankı sədri Mahmud Nəbiyevə göndərilib.

Mirşahin Ağayevi niyə yenidən efirə qaytardın?

Elmira Axundova oğlu Həbib Axundovun adı qarışdığı 8 milyonluq dələduzluq işindən dolayı 30 iyul 2018-ci ildə, Ramiz Mehdiyev Prezident Administrasiyasının rəhbəri postunu tutduğu günlərdə ona ünvanladığı "şanlı" məktubunda tanınmış jurnalistlərin - Mirşahin Ağayevin, Ləman Ələşrəfqızının, Afət Telmanqızının adlarını çəkir, onları satqın adlandırır, onların barəsində tədbirlər görülməsi üçün addımlar atılmasını tələb edir. Mirşahin Ağayevə yenidən efir verilməsinə görə ağsaqqalını qınayır.

Deputatda müxalifəti maliyyələşdirən nazirlə bağlı məlumat olub?

Elmira Axundova nazirin (adı redaksiyaya məlumdur - E.M) və bəzi deputatların barəsində də eyni tərzdə fikirlərini izhar etməklə onları müxalifətə işləməkdə ittiham edir. Yazır ki, onda deputatların müxalifət qəzetlərini maliyyələşdirməsi barəsində məlumatlar var. Elmira Axundova Ramiz Mehdiyevə məktubunda respublikada Fərman Məmmədovun (Həbib Axundovun cinayət işi üzrə zərərçəkən) qabağına çıxarmaq üçün kişi axtardığını yazmaqla onu həbs etməyə çağırır.

Ağsaqqalım, istəyirsənsə hakimiyyətdə olan, 2-3 arvad saxlayan məmurların adını çəkim!

Məktubun davamında qaçaq səfir, oğlu Həbib Axundovun 3 uşaq atası olduğunu yazmaqla bərabər onun həyat yoldaşından əlavə daha bir qadın saxladığını gizlətmir, bunu adi bir hal kimi təqdim etməyə çalışır, oğlunun həmin qadınla yayılmış açıq-saçıq videolarına toxunur, oğluna haqq qazandırmaq üçün Ramiz Mehdiyevə müraciətlə,- "Yaxşı, Həbib qanuni arvadından başqa bir qızla maraqlandı. Azərbaycan kişiləri arasında o qadınları kim sevmir, demək olar ki, hər kəsin rəsmi olaraq ikinci, üçüncü olmasa da, arvadı və onlardan qeyri-qanuni uşaqları var. İstəyirsənsə, adlarını da çəkim",- deyə ağsaqqalı Ramiz Mehdiyevə sual edir. Ramiz Mehdiyevin bu suala nə cavab verdiyi bilinmir.

Mehdiyevdən tələb - "Hökumət mətbuatında yazılar təşkil elə!"

Ən maraqlısı isə Elmira Axundovanın Ramiz Mehdiyevdən məktubunda hökumət mətbuatında "Fərman Məmmədov kimdir?" kod adı ilə yazılar təşkil etməsini tələb etməsidir.

Axundovadan "bütün kartlarımı ortaya qoyacağam..." hədəsi

Məktubunda Ramiz Mehdiyevin diqqətinə sentyabrda mətbuat konfransı keçirəcəyini, "bütün kartlarımı ortaya qoyacağam.... bizim itirəcəyimiz heç nə yoxdur, amma onların itirəcəkləri var" şəklində hədə tonlu sətirlərlə müraciət edir.

ADP-dən hakimiyyətə çağırış

Partiya iqtidarı media azadlığı sahəsində ciddi islahatlar həyata keçirməyə səsləyib

Dünən ADP İdarə Heyətinin növbəti toplantısı keçirilib. Partiyanın mətbuat xidmətindən "Hürriyyət"ə verilən məlumata əsasən, toplantıda ölkədə və dünyada baş verən bir sıra ictimai-siyasi hadisələr müzakirə predmeti olub.

AZƏRBAYCAN DEMOKRAT PARTİYASI

Toplantıda ilk öncə son günlər Ermənistanda kilsəsinin keşişləri və bir qrup radikal qüvvələrin Paşinyan hakimiyyətinə, onun Azərbaycanla sərhədlərin delimitasiya və demarkasiya istiqamətində atdığı rasional addımlara qarşı həyata keçirdikləri kütləvi aksiyalar, ixtişaşlar ətrafında müzakirə aparılıb. Baş verən hadisələr qətiyyətlə pislənilib, bu hadisələrin Cənubi Qafqazda sülhə və təhlükəsizliyə ciddi təhlükə yaratdığı, eyni zamanda beynəlxalq ictimaiyyətin bu hadisələrdə Ermənistan hakimiyyətinin yanında olmasının vacibliyi qeyd edilib.

İdarə Heyəti Rusiya Federasiyası tərəfindən Ukrayna Prezidenti V.Zelenski haqqında cinayət işinin açılması və axtarışa verilməsi ilə bağlı məsələyə də münasibət bildirib. İdarə Heyəti bu hadisənin siyasi etikaya zidd olduğunu və bu faktın arxasında Ukraynanın Rusiyanın işğalçı siyasətinə qarşı apardığı mübarəzənin durduğunu bildirib.

İdarə Heyəti cari ilin noyabr ayında Bakıda keçirilməsi nəzərdə tutulan COP29 beynəlxalq tədbiri ərəfəsində Azərbaycan hakimiyyətinin İsrail-Fələstin və Rusiya-Ukrayna arasında atəşkəsə və sülhə nail olunması təşəbbüsü ilə çıxış etməsini alqışlayıb və bu təşəbbüsün beynəlxalq miqyasda sülhə və təhlükəsizliyə xidmət etməsi ilə yanaşı, ekoloji tarazlığın qorunub saxlanmasına da xidmət etdiyini qeyd edib.

İdarə Heyəti ötən həftə "Seçkilərin Monitorinqi və Demokratiyanın Tədrisi Mərkəzi"nin rəhbəri Anar Məmmədlinin həbs olunması və bu həbs məsələsi ilə bağlı beynəlxalq reaksiyalar ətrafında müzakirə aparıb. Müzakirələrdə qeyd edilib ki, bu il ölkədə keçirilməsi nəzərdə tutulan parlament seçkiləri öncəsi həyata keçirilən bu həbs haqlı olaraq istər ölkə, istərsə də beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən birmənalı dəyərləndirilməyib. Eyni zamanda, bu tipli həbslərin bu il ölkədə keçirilməsi nəzərdə tutulan parlament seçkilərinə şübhələrin yaranmasına və beynəlxalq institutların Azərbaycana qarşı iradlarına gətirib çıxaracağına səbəb olacağı qeyd edilib və hakimiyyət bu addımlardan çəkinməyə dəvət edilib.

İdarə Heyəti son zamanlar ictimai müzakirələrdə Azərbaycanla Avropa və Qərb institutları arasında münasibətlərə kölgə salan fikirlərin səslənilməsinin Azərbaycan dövlətinin milli maraqlarına cavab vermədiyini, əksinə, bu sahədə əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinin, Avropa və Qərb dövlətləri ilə ikitərəfli əlaqələrin yüksək səviyyəyə qaldırılmasının vacibliyini bildirib.

İdarə Heyəti "Sərhədsiz Reportyorlar" beynəlxalq təşkilatının dünyadakı media azadlığı ilə bağlı yaydığı illik hesabatında Azərbaycanla bağlı bölməsində səsləndirdiyi iradları obyektiv dəyərləndirmə kimi qiymətləndirib və Azərbaycan hakimiyyətini demokratik sahədə mövcud olan nöqsanları aradan qaldırmağa və ölkədəki media azadlığı sahəsində ciddi islahatları həyata keçirməyə çağırıb.

Toplantının sonunda İdarə Heyəti İsa Qəmbəri yenidən Müsavat Partiyasının Başqanı seçilməsi münasibəti ilə təbrik edib. Bu hadisənin demokratik düşərgənin yenidən tərməküzləşməsinə və inkişafına stimul verəcəyinə əminlik ifadə edilib.

KƏNAN

Məhkəmə Anar Məmmədli ilə bağlı qərar verdi

Seçkilərin Monitorinqi və Demokratiyanın Tədrisi Mərkəzinin rəhbəri Anar Məmmədli barəsində həbs qətimkan tədbirinin seçilməsi ilə bağlı qərardan verilən apellyasiya şikayətinə baxılıb.

Hurriyyet.az xəbər verir ki, dünən Bakı Apellyasiya Məhkəməsində keçirilən prosesdə apellyasiya şikayəti təmin edilməyib və Xətai Rayon Məhkəməsinin qərarı qüvvədə saxlanılıb. Qeyd edək ki, Xətai rayon Məhkəməsinin qərarına görə, Anar Məmmədli barəsində 3 ay 28 gün müddətinə həbs qətimkan tədbiri seçilib.

Seçkilərin Monitorinqi və Demokratiyanın Tədrisi Mərkəzinin sədri Anar Məmmədli aprelin 29-da saxlanılıb.

Ona Cinayət Məcəlləsinin 206.3.2 (qaçaqmalçılıq) maddəsi ilə ittiham verilib.

Putin mayın 8-də Paşinyanla görüşəcək

Rusiya prezidenti Vladimir Putin mayın 8-də Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanla ikitərəfli görüş keçirəcək. TASS xəbər verir ki, bu barədə jurnalistlərə Rusiya dövlət başçısının köməkçisi Yuri Uşakov bildirib.

"İnauqurasiyanın ertəsi günü prezident ilk böyük beynəlxalq tədbiri, yəni Avrasiya İqtisadi Şurasının yubiley iclasını keçirir. Bundan sonra Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanla ikitərəfli görüş keçiriləcək, həmçinin MDB ölkələrinin liderləri üçün ənənəvi dostluq şam yeməyində iştirak edəcək", - Kreml nümayəndəsi bildirib.

Uşakov qeyd edib ki, ikitərəfli təmas çoxməzmunlu olacaq, müzakirə olunacaq çoxlu məsələlər var.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

İctimai və dövlət maraqlarının müdafiəsi

Azərbaycanın sülh təşəbbüsü...

Bakı COP29 günlərində Rusiya-Ukrayna müharibəsinə ara verilməsi üçün ciddi əmək sərf edir

Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi, Prezident Administrasiyasının Xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev bugünlərdə "Observer" qəzetinə verdiyi müsahibəsində bildirib ki, Azərbaycan BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasına (COP29) Tərəflərin Konfransının Bakıda keçiriləcək 29-cu sessiyası zamanı ölkələri atəşkəs bağlamağa dəvət edə bilər. Belə ki, "Biz müxtəlif tərəfdaşlarla Olimpiada zamanı olduğu kimi COP29 müddətində də atəşkəs haqqında müzakirələr aparırıq. Ancaq müzakirə ilkin mərhələdədir. Bu, əlavə məsləhətləşmələr və müzakirələr tələb edəcək" deyən Hikmət Hacıyevin sözlərinə görə, iqlim dəyişikliyinə qarşı mübarizə ilə yanaşı, Azərbaycan COP29-un sülh sahəsində növbəti uğur hekayəsinə, sülh konfransına çevrilməsi üçün əlavə səylər göstərir və bundan sonra da göstərəcək.

Məhəmməd Əsədullazadə: "Azərbaycanla Avropa İttifaqı arasında siyasi və enerji təhlükəsizliyi sahəsində əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi Qərbdən gələn təzyiqləri normallaşdıracaq"

Elxan Şahinoğlu: "COP29-a qədər Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh və ya çərçivə sazişinin imzalanması əhəmiyyətli olacaq"

Elxan Şükürlü: "İlham Əliyev hər kəsə göstərdi ki, Putinlə anlaşmaq mümkündür, yetər ki, Qərbin alətinə çevrilməyəsən"

Prezidentin köməkçisi əlavə edib ki, Azərbaycan sülh gündəmini irəli aparmaq üçün çalışırıq: "İqlim böhranı, ehtimal ki, ərzaq və su çatışmazlığını kəskinləşdirəcək, miqrasiyanı yüksəldə, dövlətlərə təzyiqi artıra və potensial olaraq sərhəd problemlərinə səbəb ola bilər. Təhlükəsizliyin bir çox elementi var və iqlim təsirlərinin, ətraf mühitin dəyişməsinin və ya ekoloji problemlərin milli təhlükəsizlik və sülhlə əlaqəli olduğunu inkar etmək olmaz. İqlim dəyişikliyi milli və qlobal təhlükəsizliyin bir hissəsidir".

"Gələn ildən isə Azərbaycanın Avropa Şurasında səsvermə hüququnun bərpa edilməsi gözlənilir"

Beləliklə, mövzu ilə bağlı mövqeyini "Hürriyyət"lə bölüşən Milli Cəbhə Partiyasının sədr müavini, politoloq Məhəmməd Əsədullazadə Azərbaycanla Avropa İttifaqı arasında siyasi və enerji təhlükəsizliyi sahəsində əməkdaşlığın inkişaf etdiyini bildirməklə yanaşı, məhz Avropanın siyasi və iqtisadi cəhətdən nəhəng ölkələr ilə münasibətlərin inkişafının Fransanın Azərbaycana qarşı siyasətini fiaskoya uğratdığını da deyib: "Azərbaycan Avropanın siyasi və iqtisadi cəhətdən inkişaf etmiş ölkələri ikitərəfli siyasi əlaqələri inkişaf etdirməklə müəyyən siyasi təzyiqləri neytrallaşdırır. Xüsusilə, Almaniya ilə son aylarda əlaqələrdə dinamika var və rəsmi Berlində bu əməkdaşlıqdan məmnun görünür. Həmçinin, İtaliya və Böyük Britaniya ilə Azərbaycan münasibətlər yüksək səviyyədədir. Almaniya ilə əlaqələr də bu müstəviyə qaldırılır. Qeyd edim ki, məhz Avropanın siyasi və iqtisadi cəhətdən nəhəng ölkələr ilə münasibətlərin inkişafı Fransanın Azərbaycana qarşı siyasətini fiaskoya uğradır". Politoloq əlavə edib ki, BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasına (COP29) Tərəflərin Konfransının Bakıda keçiriləcək 29-cu sessiyasına Avropanın hökumət və dövlət başçıları dəvət ediləcək: "Ümumiyyətlə, Azərbaycana qarşı Qərbdən gələn təzyiqlər normallaşacaq. Gələn ildən isə Azərbaycanın Avropa Şurasında səsvermə hüququnun bərpa edilməsi gözlənilir".

"Müharibə aparan ölkələr Azərbaycanın çağırışını eşitsələr, bu, Bakıda keçirilən konfransın əhəmiyyətini artırar"

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri, politoloq Elxan Şahinoğlu isə prezidentin köməkçisi Hikmət Hacıyevin atəşkəs, eləcə də sülhlə bağlı fikirlərinə münasibət bildirərkən qeyd edib ki, əgər müharibə aparan ölkələr Azərbaycanın çağırışını eşitsələr, bu, hamı üçün faydalı olar: "Azərbaycan prezidentinin köməkçisi Hikmət Hacıyev Bakıda noyabr ayında iqlim dəyişikliyi ilə bağlı beynəlxalq tədbirin keçirildiyi günlərdə dünyada müharibələrin dayandırılması təklifinin müzakirə edildiyini bildirib. Adətən, olimpiya oyunları günlərində müharibələrin dayandırılması çağırışı edilir. Hikmət Hacıyev bununla bağlı müzakirələrin və məsləhətləşmələrin aparıldığını deyib. Müharibə aparan ölkələr Azərbaycanın çağırışını eşitsələr, bu, hamı üçün faydalı olar. Digər tərəfdən, bu, Bakıda keçirilən konfransın əhəmiyyətini artırar, diqqət iqlim böhranı, ərzaq və su çatışmazlığı kimi problemlərin müzakirəsinə yönələr".

Politoloq hesab edir ki, burada söhbət əsasən Rusiya-Ukrayna və İsrail-Həmas müharibəsinə ara verilməsindən gedir: "Birinci müharibə iki ildən çoxdur davam edir və toqquşmaların bu il də davam etməsi ehtimalı yüksəkdir. İsrail Qəzzada apardığı müharibənin isə noyabr ayında qədər bitməsi ehtimalı az da olsa var. Deməli, əsas müzakirə Moskva və Kiyevlə getməlidir ki, noyabr ayında iqlim dəyişikliyi ilə bağlı konfrans günlərində müharibəyə ara versinlər. Ukrayna prezidenti Volodimir Zelenskinin noyabr ayında Bakıdakı konfransda iştirakı mümkündür. Zelenskinin Bakıya gəlişi Rusiya-Ukrayna müharibəsinin gedişatından asılı olacaq. Ancaq əgər Volodimir Zelenski Bakıda olacaqsa, Kiyev Bakının çağırışına uyğun müharibəyə bir müddət ara verə bilər. Kreml Bakının təklifini qəbul edəcəkmi? Bunu söyləmək çətindir, çünki Rusiya hücumu genişləndirməyə və işğal ərazisini böyütməyə çalışır. Xatırlatmaq yerinə düşər ki, 2008-ci ildə Rusiya-Gürcüstan müharibəsi Çində yay olimpiya günlərinə təsadüf etmişdi. Yəni, olimpiada müharibəyə mane olmadı. Bakıda konfrans günlərində müharibələr dayandırılmasa belə, tədbirə qədər Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh və ya çərçivə sazişinin imzalanması əhəmiyyətli olacaq".

"Gələcək danışıqlarda irəliləyiş əldə olunarsa, nazirlərin növbə ilə Bakı və İrəvanda da görüşmələri mümkündür, gec və ya tez bu baş verəcək"

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri onu da əlavə edib ki, Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirləri Ceyhun Bayramov və Ararat Mirzoyanın mayın 10-da Qazaxıstanın Almatı şəhərində keçirəcəkləri görüş əsasən sülh sazişinin mətninin müzakirəsinə həsr olunacaq, sənəddəki ayrı-ayrı bəndlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılacaq: "Azərbaycanla Ermənistan arasında iki istiqamətdə danışıqlar davam edir, bunun biri sərhədlərin müəyyənləşməsi, ikincisi sülh sazişinin mətniylə bağlıdır. Birinci istiqamətdə aşkar irəliləyiş var, sərhədlərin müəyyənləşməsi prosesi başlayıb, kəndlər qaytarılır, dirəklər basdırılır. Bu prosesə iki ölkənin baş nazirlərinin müavinləri nəzarət edirlər. İkinci istiqamət isə Xarici İşlər Nazirliklərinin nəzarəti altındadır, aşkar irəliləyiş olmasa da, məktublaşma üzərindən birbaşa təmaslar davam edir. Önəmli olan hər iki prosesin xüsusi vasitəçi olmadan davam etdirilməsidir. Qazaxıstan vasitəçi deyil, Astana bununla bağlı bəyanat da verib. Qazaxıstan görüş üçün məkan təklif edib. Çünki baş nazirlərin müavinlərindən fərqli olaraq Ermənistan və Azərbaycan xarici işlər nazirləri sərhəddə görüşə bilmirlər, üçüncü ölkələrin birində görüşmələrinə ehtiyac var. Ancaq gələcək danışıqlarda irəliləyiş əldə olunarsa, nazirlərin növbə ilə Bakı və İrəvanda da görüşmələri mümkündür, gec və ya tez bu baş verəcək".

"Böyük ehtimalla, Paşinyanın 8 mayda Rusiyaya səfərindən və Putinlə görüşündən sonra Ermənistan da Avropa İttifaqı və NATO-ya inteqrasiya arzularına yenidən baxmalı olacaq"

Politoloq Elxan Şükürlü isə bildirib ki, Prezident İlham Əliyev indi təkcə Azərbaycan yox, həm də bütün Cənubi Qafqaz uğrunda mübarizə aparır: "Onun 44 günlük Vətən Savaşından sonra regionda sülh və əməkdaşlıq platforması kimi təqdim etdiyi "3+3" formatı hazırda ölkəmizi Qərbin açıq hədəfinə gətirsə də, artıq bütün Cənubi Qafqazın yeganə xilas düsturu sayılır. Qərbin şirnikləndirici və təhrikçi davranışlarına aldanmayan Əliyevin Rusiya prezidenti Putinlə qarşılıqlı hörmət, inam və etibara əsaslanan münasibətləri və həm də bu münasibətlər hesabına ölkəsinin əsas problemini həll edə bilməsi qonşu Gürcüstan və Ermənistanla yanaşı, elə Avropa İttifaqı və NATO-ya inteqrasiya kursu seçmiş Ukrayna və Moldova üçün də yeni cəlbedici nümunəyə çevrilib və yeni hərəkatlara təkan verib. Baxın, son günlər Gürcüstanda yaşanan hadisələr zamanı bu ölkənin əsas siyasi gücünün -"Gürcü Arzusu - Demokrtik Gürcüstan" partiyasının qurucusu, keçmiş baş nazir Bidzina İvanişvili artıq kölgədən çıxaraq, yenidən aktiv siyasətə dönüb və 29 apreldə qatıldığı mitinqdə açıq şəkildə Qərbi ittiham edib. İvanişvili 2008-ci ildə Gürcüstan, 2014 və 2022-ci ildə isə Ukraynada torpaqların işğalıyla nəticələnən hadisələrin məsuliyyətini birbaşa Qərbin üzərinə yıxaraq, onları hər iki ölkənin Rusiya ilə münasibətlərini qəsdən korlamaqda suçlayıb. Missiyasının hələ sona çatmadığını, Gürcüstanın tam suverenliyini əldə edənədək mübarizə aparacağını xüsusi vurğulayan İvanişvili onu da bildirib ki, Qərbin Gürcüstan üzərindən Rusiya əleyhinə ikinci cəbhə açmaq planları mövcuddur və onlar öz agentlərini Gürcüstanda yenidən hakimiyyətə qaytara bilsələr, buna nail olacaqlar".

Politoloqun fikrincə, görünən odur ki, bu ilin 26 oktyabrında parlament seçkiləri keçirməyə hazırlaşan Gürcüstanda, 20 oktyabrında Avropa İttifaqına üzvlüklə bağlı referendum keçirməyi nəzərdə tutan Moldovada, eləcə də 5 noyabrda ABŞ-da keçiriləcək prezident seçkilərinədək Ukraynada Qərb-Rusiya qarşıdurması həlledici olacaq: "Çox böyük ehtimalla, Paşinyanın 8 mayda Rusiyaya səfərindən və Putinlə görüşündən sonra Ermənistan da Avropa İttifaqı və NATO-ya inteqrasiya arzularına yenidən baxmalı olacaq və Azərbaycanın təkliflərini qəbul etmək istiqamətində daha real addımlar atacaq. İlham Əliyev hər kəsə göstərdi ki, Putinlə anlaşmaq mümkündür. Yetər ki, Qərbin əlində Rusiyanı zəiflətmək alətinə çevrilməyəsən!"

Vazeh BƏHRAMOĞLU

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında çap olunur

"Teatra ancaq əyləncə vasitəsi kimi baxmaq lazım deyil"

Müsahibimiz Akademik Milli Dram Teatrının Bədii rəhbəri, rejissor, Əməkdar İncəsənət Xadimi Mehriban Ələkbərzadədir. Uzun illər öncədən aparıcı, araşdırmaçı kimi insanların sevimlisinə çevrilən Mehriban xanımla müsahibəmizdə "Azdrama"dakı fəaliyyəti, ümumiyyətlə Azərbaycan teatrının durumu haqda suallara cavab tapmağa çalışdıq.

"Canlı sənətə müəyyən baza ilə baxan, aktyorların ifasından ala biləcəyi, rejissorun ona ötürə biləcəyi mesajı tuta bilən tamaşaçı istəyirəm"

Mehriban Ələkbərzadə: "Teatr həyati vacib olan sualların cavab tapdığı yüksək instansiya və məkandır"

- Mehriban xanım, sizi tamaşaçılar vaxtilə "Space TV"-də yayımlanan "Qırmızı terror və ya Mircəfər Bağırov" adlı 4 seriyadan ibarət bədii-sənədli filminizlə və o kimi qeyri-adi silsilə proqramlarınızla da tanıdı. Televiziya rejissoru ilə teatr rejissoru olmağın hər hansı fərqli xüsusiyyətləri varmı?

- Rejissor rejissordur. Amma mən orda tək rejissor deyildim, müəllif-aparıcı-rejissor idim. İlk müəllif proqramlarına 93-94 cü illərdə AzTV-də başladım. "Teleportret rakursunda", "İnsan, fövqəlinsan" kimi müəllif verilişlərimlə. Daha sonra "Space TV"-də çalışdım. Burada müəllif proqramlarına tarixi-bədii-sənədli filmlər də əlavə olundu. Dediyiniz film tarixi-bədii-sənədli film idi - "Qırmızı teror və Mircəfər Bağırov". Mən özümü daha çox tarixi araşdırma janrında görürdüm. İndi də çox həvəsim və meylim var. Amma, əlbəttə, teatr rejissoru tamam ayrı müstəviyə yönəlir, başqa hədəflərə çalışır. Televiziyada tarixi-bədii-sənədli film çəkən rejissordan başqa, teatr tamaşalarında tamam fərqli bacarıqlar tələb olunur.

Əslində, dediyiniz "Qırmızı teror və Mircəfər Bağırov" filmindən ta "Kod adı V.X.A"ya qədər uzun, onun ardı kimi 21 il, 22 il yol gəldi. O filmdə qoyulan baza "Kod adı V.X.A"-ya çevirildi. Yəni bu 21 il mənim içimdə daşıdığım mətləblər vardı ki, "Kod adı V.X.A" pyesinə çevrildi. Bir də görürsən hansısa oçerk, kiçik bir esse yazıram, görürəm o tarixi araşdırmalar sevgisi özünü göstərir. Məsələn, "Əsrə bərabər gün" mənim 8-ci sinifdə oxuduğum zamandan gəldiyim yolun sonucudur.

Bu gün konkret teatr rejissoruyam, məmləkətimin mədəniyyət siyasətini yerinə yetirirəm. Amma hər ikisində, bəlkə də üçündə, mən həm də filmsinema rejissoru kimi bədii film rejissoruyam, rejissorun mütləq görüş bucağı, təxəyyülü, hədəfi var. Vasitələr, taktik gedişlər fərqlidir. Amma məqsədi heç də dəyişmədim, eyni işi görürəm. Sabah hansısa sənədli, tarixi dram olacaqsa, onun üzərində eyni araşdırmanı edəcəm. Təbii, üslub, çalışma metodu olaraq fərqlidilər.

- Sizcə, bu gün tamaşaçıların teatrdan istəyi nə ola bilər?

- İstəyirəm "nə ola bilər" yox, "nə olmalıdır" sualını cavablandırım. Mən istəyərəm ki, tamaşaçı canlı teatr sənətini anlasın. Bilsin ki, teatra əylənməyə gəlmir. Əylənmək üçün nə qədər yollar var. Kompüter oyunları var, komediya janrında sitkomlar var. Amma əgər sən canlı hadisələrin içərisinə girərək, iştirakçı da olmaq istəyirsənsə, bu zaman teatra gəl. Əlbəttə, teatrda hazırlanan komediyanın özündə də mütləq maarifçi xətti görməyə hazır olan tamaşaçı istəyirəm. Canlı sənətə müəyyən baza ilə baxan, aktyorların ifasından ala biləcəyi, rejissorun ona ötürə biləcəyi mesajı tuta bilən tamaşaçı istəyirəm. Məhz o əsərlərlə tanış olaraq, səhnə ilə beynində müqayisə edə bilən tamaşaçı istəyirəm. Rejissorun nə demək istədiyini, rejissorun görmək istədiyi dünyanın təsvir və hadisələrin təqdimindən başqa, onun mesajını anlaya bilən, onu qəbul edə bilən tamaşaçı istəyirəm. Bir sözlə, teatrı sevən, teatra ehtiyacı olan tamaşaçı görmək istəyirəm. İncəsənətin müxtəlif növləri içində ən çətini olan teatrı, canlı sənəti anlayan tamaşaçı istəyirəm.

- Müəyyən ziyalı kütləsi də var ki, teatrdan narazıdır...

- Narazı qalanlar elə əyləncə istəyən tamaşaçılardır. Ziyalı böyük ifadədir. Savadlı olmaq hələ ziyalı olmaq deyil. Bu, həm də formalaşmış zövq deməkdir. Tamaşaçı var ki, gəlib oturub tamaşaya baxır, "çox darıxdırıcıdır, mən əylənmək istəyirəm" deyir, komediya axtarır. Mən komediya janrının əleyhinə deyiləm. Amma teatr düşünmək üçündür. Teatra gələn adam düşünməyi bacarmalıdır. Düşünmək istəməyən, əlbəttə ki, gördüyünü beyninə ötürə bilməyəndir. O, darıxarg

- Bəzən teatr üçün yeni pyeslərin yazılmamasından da giley olur. Bu haqda siz necə düşünürsünüz?

- Yeni pyeslər həddindən çox yazılır. "Yazılmır" demək səhv olar. Bizə göndərilən pyeslərin sayını desəm nə qədərdirg çoxdur. Amma keyfiyyətlidirmi? Dramaturgiya kanonlarına yaxln gəlirmi? Bu başqa sualdır.

Yəni pyes adı altında çox şey yazılır. Amma onlar bilməlidirlər ki, əvvəla bura Akademik teatrdır, milli teatrdır, bölgə teatrı, özfəaliyyət teatrı deyil. Akademik Milli Dram Teatrının aktyorlarına mükəmməl iş vermək lazımdır. Yazılan əsərlərin doxsan faizi bitkin dramaturgiya ölçülərinə cavab vermir. Yazarlar çoxdurg Necə gəldi yazırlar, necə gəldi səhnəyə çıxarırlar. Dramaturgiyanın onurğasını zədələyərək, teatrı da əsas yolundan çıxarırlar.

> - İstəyirəm "nə ola bilər" yox, "nə olmalıdır" sualını cavablandırım. Mən istəyərəm ki, tamaşaçı canlı teatr sənətini anlasın. Bilsin ki, teatra əylənməyə gəlmir. Əylənmək üçün nə qədər yollar var. Kompüter oyunları var, komediya janrında sitkomlar var. Amma əgər sən canlı hadisələrin içərisinə girərək, iştirakçı da olmaq istəyirsənsə, bu zaman teatra gəl. Əlbəttə, teatrda hazırlanan komediyanın özündə də mütləq maarifçi xətti görməyə hazır olan tamaşaçı istəyirəm...

Əlbəttə, bizim gözəl yazarlarımız var. Elçin, Anar, Əli Əmirli, Afaq Məsud, Kamal Abdulla, İlqar Fəhmi, İsmayıl İman və s. Bax, bunlar dramaturgiya janrına tam uyğun əsərlər yazırlar. Amma yeni müəlliflərə baxırsan, onların əsərlərini bəlkə də bölgə teatrında istifadə etmək olar, çox təəssüf ki, Akademik Milli Dram Teatrın miqyasına uyğun gəlmirlər. Teatr "nədən" çox, "necə" deməlidir. Çünki teatr ədəbiyyat deyil. Dramaturgiya çox mürəkkəb janrdır. Yaxşı roman, hekayə yazmaq, hələ dram yazmaq deyil. Mən demirəm ki, bu asandır, ya çətindir. Amma hər halda, bu peşəkar və dəqiq janrdır. İndi "dramaturq" adlandırılan o qədər yazar var ki, onlar çox gözəl roman, hekayə, povest yazıblar... Amma dramaturgiyada uğur qazana bilmirlər.

- Son dəfə hansı aktyorun, aktrisanın yaratdığı obraz Sizi sözün əsl mənasında heyrətləndirib?

- Heyrətləndirmək deyəndə kig Bir neçə il əvvəl İmadəddin Nəsimiyə ithafən tamaşa hazırladıq (yazar İ.Fəhmi). Nəsimini Ziya Ağa oynadı. İlahi, intellekt, ruh, bədən, dil, yanaşma, hədəf baxımından belə də transfer ola bilərmi?! Mən Ziya ilə işləyəndə çox heyrətlənirdim. Ziya universiteti yeni bitirmiş gənc idi. Bilirsiniz ki, İmadəddin Nəsimi artıq brend olaraq Rasim Balayevlə bağlı obrazdır. Buna rəğmən, bu, çox cazib tamaşaya çevrildi. Ziya Nəsimini o qədər maraqlı canlandırır ki, tamaşaya bir dəfə gələn ikinci dəfə yenə gəlir. Çünki insana ruhi varlıq kimi göstərən tamaşadır. İfaçı obrazı tam anlayaraq, onu hiss edərək yaratmışdı. Bir gənc üçün Nəsimi heyratamiz inkaası.

Məsələn, mən "Əsrə bərabər gün"dən danışmaq istərəm. Hələ ki, son işimdirg. Yedigey obrazından bəhs edim. "Yedigey"i Nürəddin Mehdixanlı oynayır. Bu "Yedigey" obrazı aktyorun boyuna, səsinə, enerjisinə biçilib. Yəni "Yedigey" uzaq Qazaxıstanın çöllərində Çingiz Aytmatovun prototipi olan bir obrazdır. Onun intelekti, onun müdrik, fəlsəfi baxışıg bu da obrazın aktyora mükəmməl bir transferi idi.

- "Azdrama"da hansı yeni tamaşaları gözləyək?

- Sizə 2024-cü ilin nəzərdə tutulan repertuarını deyə bilərəm. Repertuarımızda Hüseyn Cavidin "İblis"i, Şekspirin "Kral-"ı, "Aydın", "Lənkaran xanın vəziri", "Qarabağnamə"nin yenidən işlənməsi var. 44 günlük savaşımızdan bəhs edən "Torpaqlar", Dəfn olunmamış ölülər" də var. Nəzərimizdə Elçinin, Kamal Abdullanın da əsərləri, klassik və müasir Azərbaycan dramaturgiyası var. Sağlıq olsun...

Söhbətləşdi:
Fuad BİLƏSUVARLI

"Zurabişvili prezident kimi ən ağır günlərini yaşayır"

Əlimusa İbrahimov: "Afrika və Ermənistanın ardınca Fransanın Gürcüstanla bağlı layihəsi də bitmək üzrədir"

İlqar Məmmədov: "Vəziyyətin gərginləşməsinə yol açan "Xarici agentlər haqqında" qanun layihəsinin seçki ərəfəsində qəbulu cəhdi qəribə və şübhəlidir"

Elməddin Behbud: "İvanişvili iqtidarı mürəkkəb siyasi vəziyyətdən çıxış yolu axtarmaqdadır"

Gürcüstan parlamentinin plenar iclasında ikinci oxunuşda hakim "Gürcü Arzusu" partiyasının təklif etdiyi "Xarici agentlər haqqında" qanun layihəsinin dəstəklənməsindən sonra həm ölkə müxalifəti, həm də əksər Qərb dövlətləri və nüfuzlu beynəlxalq təşkilatlar bununla bağlı öz iradlarını bildiriblər. İş o yerə çatıb ki, artıq Gürcüstan prezidenti Salome Zurabişvili də hakim "Gürcü Arzusu" partiyasının Siyasi Şurasının sədri Bidzina İvanişvilinin mövzu ilə bağlı son çıxışını çox təxribatçı və Qərb tərəfdaşlarına qarşı yönəlmiş çıxış kimi qiymətləndirib. Zurabişvili həmçinin, "Xarici agentlər haqqında" qanunun yenidən işə salınmasını zorakılıq və Avropa Birliyinin qapılarını açıq görməyə şad olan insanlara qarşı təxribat adlandırıb.

Ağ Evin Milli Təhlükəsizlik Şurasının strateji kommunikasiyalar üzrə koordinatoru Con Kirbi isə Gürcüstan parlamentinin "Xarici agentlər haqqında" qanun layihəsini qəbul etməsinin bu ölkədə demokratik əsasları sarsıda biləcəyindən narahatdır: "Biz bu qanun layihəsinin fərqli fikirlər, söz azadlığı və Gürcüstanın haqlı olaraq fəxr etdiyi demokratik prinsiplərə və demokratiyaya potensial zərəri baxımından çox narahatıq".

ABŞ Dövlət Departamentinin sözçüsü Metyu Miller isə bu qənaətdədir ki, Gürcüstan antirqərb ritorikasına və "Xarici agentlər haqqında" qanun layihəsinə görə Avropa Birliyi və NATO-ya üzvlük perspektivlərini təhlükəyə atır. Miller bildirib ki, ABŞ 32 ildir Gürcüstan iqtisadiyyatına yardım edir, lakin Tiflis bu dəstəyi yanlış şərh edib və bu, onun effektivliyini zəiflədir. ABŞ Dövlət Departamentinin sözçüsü ey ni zamanda, ölkəsinin Gürcüstanda nümayişçilərə qarşı güc tətbiqini pislədiyini də qeyd edib. Onun fikrincə, "Xarici agentlər haqqında" qanun layihəsi Rusiyadan ilhamlanıb.

Avropa Komissiyasının rəhbəri Ursula fon der Leyen isə Gürcüstandakı vəziyyəti şərh edərkən rəsmi Tiflisə Avropaya doğru kursa sadiq qalmağı tövsiyə edib: "Gürcüstandakı vəziyyəti böyük narahatlıqla izləyirəm və Tiflisdə küçələrdə baş verən zorakılığı pisləyirəm, gürcü xalqı Avropa kursu ilə getməlidir".

"Xarici agentlər haqqında" qanun QHT-lərin kənardan maliyyələşdirilməsinə son qoyacağı kimi, Zurabişvilinin də karyerasına nöqtə qoya bilər"

Beləliklə, "Hürriyyət" xəbər verir ki, məsələ ilə bağlı mövqeyini bölüşən politoloq Əlimusa İbrahimovun fikrincə, Makron Fransasının Gürcüstan layihəsi də boşa çıxır: "Fransanın Afrikada həyata keçirdiyi müstəmləkə siyasətinin artıq sona çatmaq üzrə olması və Ermənistan vasitəsi ilə Cənubi Qafqaza soxulmaq cəhdlərinin boşa çıxması heç kimdə şübhə doğurmur. Afrika ölkələrinin bir-birinin ardınca Parisə ölkələrini tərk etmələri barədə ultimatumları və Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın son dövrdə Türkiyə və Azərbaycanla münasibətdə isti mesajları dediyimizin sübutudur. Bu yerdə Gürcüstanda son günlərdə baş verən hadisələri də Fransanın aktivinə yazmaq doğru olardı. Axı Salome Zurabişvili 6 il bundan öncə məhz Fransa tərəfindən hazırlanıb Gürcüstana göndərilmişdi. O zaman düşünürdülər ki, xanım prezident Gürcüstanı Rusiyanın nüfuz dairəsindən qopararaq Avropa İttifaqına aparmaqda ciddi fəaliyyət göstərəcək. Amma Zurabişvili ona bəslənən ümidləri heç doğrulda bilmədi. Fəaliyyəti dövründə portfelsiz və səlahiyyətsiz prezident missiyasını həyata keçirdi. Vəziyyət o yerə gəlib çatmışdı ki, Gürcüstan hökuməti onu xarici səfərlərə belə, buraxmaq istəmirdi".

Politoloq hesab edir ki, hazırda Salome Zurabişvili prezident kimi ən ağır və bəlkə də son günlərini yaşayır: "Gürcüstan parlamentinin qəbul edəcəyi "Xarici agentlər haqqında" qanun QHT-lərin kənardan maliyyələşdirilməsinə son qoyacağı kimi, Zurabişvilinin də karyerasına nöqtə qoya bilər. Beləliklə, Afrika və Ermənistanın ardınca Fransanın Gürcüstanla bağlı layihəsi də bitmək üzrədir".

"Gürcüstandakı gərginliyin təməlində Rusiyanın bacarıqlı strateji hesablaması dura bilər"

Respublikaçı Alternativ Partiyasının (REAL) sədri İlqar Məmmədov isə bu qənaətdədir ki, Gürcüstanda vətəndaş cəmiyyətini sıxacağı iddia edilən qanunun qəbuluna qarşı kütləvi meydan etirazlarının Azərbaycana təsiri olmayacaq: "Bizdə on minlərlə insan 2013-cü ildə qəbul olunmuş oxşar qanunlara etiraz üçün meydanlara axışan deyil. Baxmayaraq ki, hazırda vətəndaş cəmiyyəti fəallarının davam edən həbsinə şəraiti məhz 2013-cü il qanunları yaradıb. Siyasi-ictimai azadlıq mövzuları burda hələ maraqsızdır. İqtisadiyyatda fırlanaraq hər kəsə azdan-çoxdan çatan neft-qaz pulları iqtisadiyyatın canında nisbətən azalmayınca, vəziyyət bu baxımdan dəyişməyəcək. Gürcüstana qayıtsaq, oktyabrda bu ölkədə parlament seçkiləri keçiriləcək. Vəziyyətin gərginləşməsinə yol açan qanunun seçki ərəfəsində qəbulu cəhdi qəribə və şübhəlidir. Hökumət 6 ay gözləyə də bilərdi, amma müxalifətin əlinə bilərəkdən mövzu verdi, özü də prezident bu məsələdə müxalifətin tərəfində olaola. Görəsən niyə? Əlbəttə, bütün bunlar Gürcüstanın daxili işidir. Mən hadisələrə ancaq Azərbaycanın maraqları baxımından qiymət verməyə çalışıram. Tutalım, qanun qəbul edildi və prezident, söz verdiyi kimi, ona veto qoydu. Vetonu parlament aşa da bilər, amma nəticədə prezident öz vəzifəsini itirəcək. Bu cür siyasi dramanın tərkibində meydan hərəkatı da varsa, hökumətin istefası ehtimalı da yaranır. Buna isə Moskva və onun gürcü, abxaz, osetin tərəfdarları heç şübhəsiz, durub mat-mat baxmayacaq. Hökumətin getməsini çevriliş kimi görəcəklər. Onsuz da rus təhlilçilər bir səslə deyir ki, gərək ordumuz 2008-ci ildə Gürcüstanı tərk etməzdi".

Partiya sədrinin sözlərinə görə, sonrakı hadisələr daha da dramatikdir: "Rus ordusu təzəcə yığdığı qiymətli döyüş təcrübəsi ilə Gürcüstanı qısa vaxt ərzində hər hansı adla zəbt edir və Rusiya Ermənistanla faktiki həmsərhəd olur. Ermənistandakı Paşinyan hökuməti çox ciddi seçim qarşısında qalır. Nəticə etibarı ilə Azərbaycan da yeni vəziyyətə uyğunlaşmalı olur. Sözün qısası, Gürcüstandakı indiki gərginliyin demokratik etiraz formalarına baxmayaraq, onun təməlində Rusiyanın çox bacarıqlı strateji hesablaması dura bilər. Doğrudan da, gərginlik yaratmaq, ya da yaratmamaq haqda qərar Rusiya ilə isti münasibəti ilə fərqlənən İvanişvili hökumətinin əlində idi. Hökumətin son illərdə ciddi uğurları olduğu yerdə bu uğurlar üzərindən kampaniya aparıb 6 aydan sonrakı seçkidə mövqeyini möhkəmlətmək əvəzinə niyə o, məhz gərginliyi seçdi? Ruslar çoxdan şikayət edirdi ki, Qərb onlara qarşı Gürcüstanda ikinci cəbhə açmağı planlayır. Ola bilər ruslar fikirləşir ki, ikinci cəbhə onlar üçün narahat vaxtda açılınca, qoy onu elə indi, rahat vaxtda açdıraq və məsələni kökündə həll edək. Yox, işdir, qanun birtəhər qəbul olunsa və vəziyyət sakitləşsə, onda Qərbin Gürcüstanda maliyyələşdirdiyi çevrələri yavaş-yavaş neytrallaşdırıb Gürcüstanla istədiyimiz tipdə qonşuluğa nail olarıq".

"Görünür, Avropa İttifaqının Gürcüstana birlik üzvlüyünə namizəd statusu verməsi Rusiyanı ciddi şəkildə qıcıqlandırdı və İvanişvili hökumətini geosiyasi mərkəzlər arasında seçim etmək üçün konkret tələblər qarşısında qoydu"

Demokratik Azərbaycan Naminə gənclərin İctimai Birliyinin (DANİB) sədri, siyasi analitik Elməddin Behbud isə qeyd edib ki, 2023-cü ilin martında Gürcüstan parlamentində "Xarici agentlər haqqında" qanunun müzakirəsi Rusiya və Qərbin yerli emissarlarını kəskin şəkildə üz-üzə gətirdi: "ABŞ-ın Gürcüstandakı səfiri Robin Danniqan deyib ki, "Əfsuslar k, Gürcüstan tərəfi yüksək səviyyəli ABŞ təmsilçiləri ilə görüşdən imtina etməyi seçdi". Bunu Avro-Atlantik məkana inteqrasiyanı rəsmi kurs kimi elan edən Gürcüstan hakimiyyətinin ABŞ-la strateji tərəfdaşlıqdan imtinasının açıq şəkildə ilk ifadəsi hesab etmək olar. O da məlum olub ki, Gürcüstanın baş naziri İrakli Kobaxidze ABŞ-a səfərdən imtina edib. Rəsmi Tiflis bu qərarı Birləşmiş Ştatların Gürcüstan parlamentinin xarici agentlər haqqında qanun layihəsinin qəbulu prosesini dayandırmağı tələb etməsinə etiraz olaraq qəbul edib. 2007-ci ildə Tiflisdə etirazçılara sərt güc tətbiq olunmasından və 2008-ci il Gürcüstan-Rusiya müharibəsindən sonra gürcü cəmiyyətində sosial dayaqlarını və beynəlxalq dəstəyini əhəmiyyətli dərəcədə itirmiş Saakaşvili hökumətinin əvəzlənmə modeli ilə bağlı pərdəarxası razılaşmaların nəticəsi 2012-ci ildə tamlıqla bəlli oldu. Rəsmi Moskva və Qərbin regional geosiyasi konfiqurasiyaya korrektələrinin nəticəsi olaraq 2012-ci ildə Gürcüstanda İvanişvili hökuməti quruldu. Bu konsensus rəsmi şəkildə Qərbin, faktiki şəkildə isə hər ikisinin maraqlarının təminatını özündə əks etdirirdi. İvanaşvili iqtidarının mövcud olduğu ötən 12 il ərzində Gürcüstanda 7 seçki (2 parlament, 2 prezident və 3 yerli seçki) keçirilsə də indiyədək hər iki qütb bu balansın pozulmasında maraqlı olmayıb. 2023-cü ilin martında Gürcüstan parlamentində xarici agentlər barədə qanunun müzakirəsi Rusiya və Qərbin yerli emissarlarını kəskin şəkildə üz-üzə gətirdi. Ancaq küçə toqquşmaları İvanaşvili hakimiyyətinin qanun layihəsinin müzakirəsini parlamentdə dayandırmaq qərarı ilə nəticələndi. Qlobal rəqabətin güc müstəvisindəki dinamikasının artan xətt üzrə inkişafı özünü dünyanın müxtəlif regionlarında göstərməkdə davam edir".

Elməddin Behbudun fikrincə, hazırda Gürcüstanda baş verən siyasi kataklizmi də bu toqquşmanın regional miqyasda əksi hesab etmək olar: "Görünür, Avropa İttifaqının Gürcüstana birlik üzvlüyünə namizəd statusu verməsi Rusiyanı ciddi şəkildə qıcıqlandırdı və İvanişvili hökumətini geosiyasi mərkəzlər arasında seçim etmək üçün konkret tələblər qarşısında qoydu. Gözlənildiyi kimi, bu seçim prosesinin siptomları Qərb donorlarının uzun illər ərzində maliyyələşdirdiyi gürcü vətəndaş cəmiyyəti institutlarının "qida mənbələri" ilə bağlı hüquqi vintlərin bərkidilməsi ilə başladı. Sözügedən qanun layihəsinin qəbul olunmasına etiraz edənlərin - deputat, müxalif Vahid Milli Hərəkat Partiyasının hazırki sədri Levon Kabieşvili də daxil olmaqla, yüzlərlə mitinq iştirakçısının polisin sərt müqaviməti ilə üzləşməsi, ağır fiziki xəsarətlər alması Rusiyanın Qərbin qarşısında geri çəkilmək istəməməsi kimi başa düşülməlidir. Hazırda Bidzina İvanişvili iqtidarı mürəkkəb siyasi vəziyyətdən çıxış yolu axtarmaqdadır. Əgər Qərb Gürcüstanda əməkdaşlıq etdiyi və uzun illərdir böyük miqdarda vəsaitlər ayırdığı institutların hesabına küçə aksiyalarının miqyasını xeyli artıra bilsə və bu proses parlament seçkilərinin keçiriləcəyi oktyabr ayınadək permamnent şəkildə davam etsə, situasiyanı və yekun nəticəni öz xeyrinə dəyişə biləcək. Əks halda güman ki, rəsmi Tiflis aksiyaların dayandırılması üçün bütün inzibati resurslardan istifadə edəcək və payızdakı seçkilərdən də yenə qalib çıxacaq. Qərb isə müxalif partiyaların yeni konfiqurasiyada (çünki artıq VMHP əvvəlki siyasi gücə malik deyil) parlamentdə 1/3 nisbətdə təmsilçiliyi ilə kifayətlənməli olacaq. Azərbaycan isə hər zamanki kimi Gürcüstanda stabilliyin qorunmasında və Cənubi Qafqazda təhlükəsizlik balansının pozulmasına gətirib çıxaracaq risklərin qarşısının alınmasında maraqlıdır. Xüsusi ilə Fransanın Ermənistanı Gürcüstanın hava və quru yolları vasitəsi ilə silahlandırması hakimiyyətdə kimin olmasından asılı olmayaraq rəsmi Tiflisə hərtərəfli dəstək verən Azərbaycanı haqlı olaraq narahat edir".

Vazeh BƏHRAMOĞLU

İpək Yolu "kvarteti" və

İnanırıq ki, tranzit dəhlizlərinin nəticəsi TURAN DƏHLİZİnin qurulmasına gətirəcək...

Dünya ticarətinin şah damarları rolunu oynayan tranzit marşrutları yenidən dirçəlməkdədir və ölkələr arasında bu marşrutların keçdiyi güzərgahda rol almaq üçün mübarizə gedir. Məsələn, Yeni İpək Yolunun qarşısına İMEC, başqa deyimlə ABŞ-ın müəllifliyi ilə irəli sürülən "Baharat Yolu" layihəsi alternativ kimi irəli sürüldü. Yeni İpək Yolunun bir halqası kimi Əfqanıstan da dövriyyəyə qoşulmağa hazırlaşır.

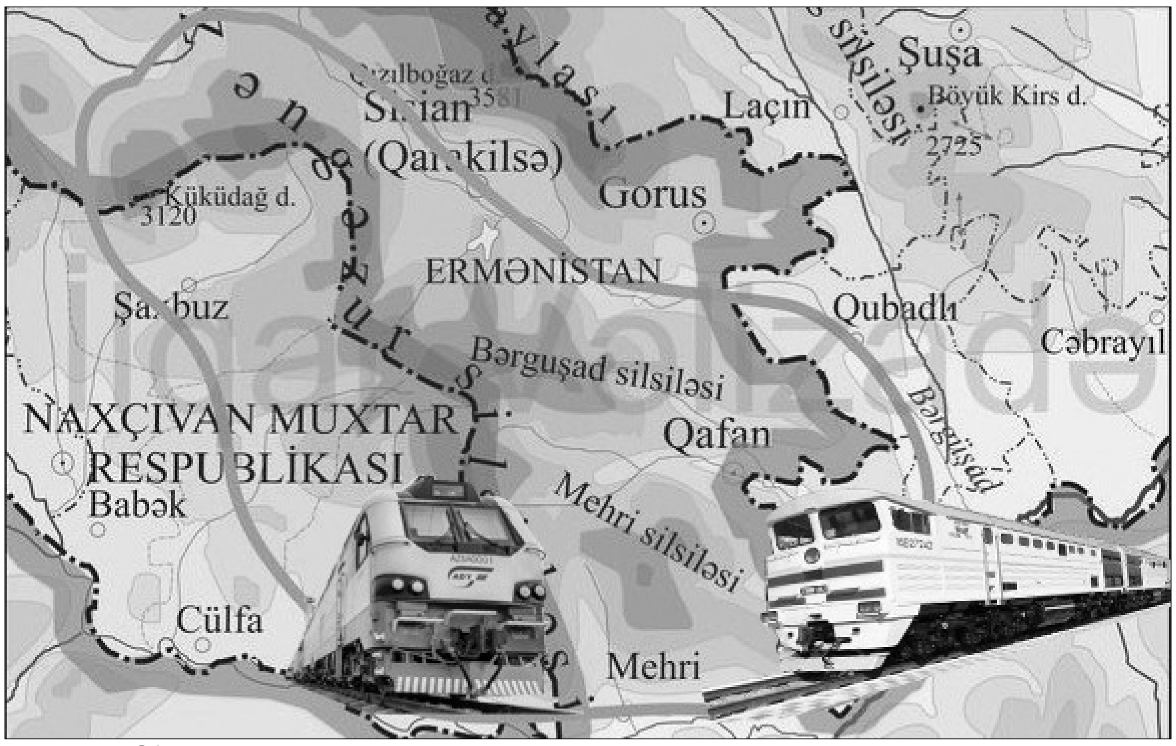

İlk öncə bunu qeyd edək ki, "Taliban" hökuməti Qazaxıstana Əfqanıstan iqtisadiyyatına sərmayə qoymağı təklif edib. Xəbərlərə görə, Qazaxıstan baş nazirinin müavini Serik Jumanqarin Kabildə Əfqanıstan İslam Əmirliyinin xarici işlər naziri Əmir Xan Möttəki ilə danışıqlar aparıb. Mottaki qazaxıstanlı iş adamlarını Əfqanıstanın mədənçıxarma sektoruna, dəmir yollarına və enerjiyə sərmayə qoymağa dəvət edib. Hansı ki, bununla Əfqanıstanın da "Yeni İpək Yolu Kvarteti"nə qoşulma prosesinə start verilirg

Bəllidir ki, Azərbaycan, Qazaxıstan və Özbəkistan üç ölkənin enerji sistemlərini birləşdirmək üçün əməkdaşlıq memorandumu imzalayıblar. Prinsipcə, qeyri-adi heç nə yoxdur: qonşu dövlətlər "qarşılıqlı fəaliyyət düşmənçilikdən yaxşıdır" prinsipi əsasında birgə çalışmalara doğru addımlar atır və ümumiyyətlə, enerji təhlükəsizliyi həmişə aktual məsələdir.

Azərbaycanın iqtisadiyyat naziri Mikayıl Cabbarovun sözlərinə görə, memorandum "yaşıl" enerjinin istehsalı və onun Azərbaycan ərazisindən keçməklə Avropaya ixracı, sistemlərin inteqrasiyası və bərpa olunan mənbələrdən səmərəli istifadənin təşkili istiqamətində birgə məqsədlərin həyata keçirilməsini stimullaşdıracaq. Sənədə əsasən, iştirakçılar Xəzər dənizinin dibi ilə yüksək gərginlikli kabel - TransCaspian Fiber Optic (TCFO) çəkməklə enerji sistemlərinin birləşdirilməsi imkanlarını öyrənəcəklər: bu, Avropa ilə Asiya arasında rəqəmsal telekommunikasiya dəhlizi yaradacaq strateji layihədir.

TransCaspian Fiber Optic - TCFO-nun əsas marşrutunun Qazaxıstanın Aktau rayonundan Azərbaycanın Sumqayıt şəhərinə qədər uzanması planlaşdırılır.

Özbəkistan isə Rusiya, Pakistan və Əfqanıstanı birləşdirəcək multimodal nəqliyyat dəhlizi yaratmaq planlarını açıqlayıb. Artıq bu layihədə iştirak edən ölkələrin nəqliyyat nazirləri arasında yeni nəqliyyat dəhlizinin yaradılması ilə bağlı danışıqlar aparılıb.

"İştirakçılar ölkəmizin tranzit potensialının artırılmasına yönəlmiş multimodal nəqliyyat dəhlizinin inkişafı vasitəsilə Mərkəzi Asiya və Müstəqil Dövlətlər Birliyi (MDB) ölkələrinin Özbəkistan vasitəsilə Cənubi Asiya ölkələri ilə birləşdirilməsi məsələsini müzakirə ediblər", - deyə Özbəkistan Nəqliyyat Nazirliyi məlumat yayıb.

Belarus-Rusiya-Qazaxıstan-Özbəkistan-Əfqanıstan-Pakistan multimodal dəhlizinin tranzit yükdaşımaların həcmini artırmaqla yanaşı, bu ölkələr arasında yeni ticarət marşrutu sayəsində milyardlarla dollara qənaət edəcəyi proqnozlaşdırılır.

Aprelin 24-26-da Kabildə həmçinin Qazaxıstan-Əfqanıstan biznes forumunun iclası və Qazaxıstan məhsullarının sərgisi keçirilib. Hadisələr Qazaxıstan və regional mediada kifayət qədər geniş işıqlandırılıb. Qazaxıstan baş nazirinin müavini Serik Jumanqarin, Türkmənistan Nazirlər Kabineti sədrinin nəqliyyat və kommunikasiyalar üzrə müavini Mammetxan Çakıyev və Əfqanıstanın ticarət və sənaye nazirinin səlahiyyətlərini icra edən Nuriddin Əzizi arasında üçtərəfli görüş də baş tutdu. Bu görüşdə, faktiki olaraq, Mərkəzi Asiyadan keçməklə Əfqanıstana yeni Çin-Qazaxıstan-Türkmənistan-Əfqanıstan tranzit marşrutu elan olundu, hansı ki, hələlik onu şərti olaraq cənub tranzit dəhlizi - "İpək Yolu dördlüyü"("Silk Road Quartet") adlandırmaq olar.

Rəsmi məlumata görə, bu üç ölkə Əfqanıstanda tranzit və nəqliyyat infrastrukturunu birgə inkişaf etdirmək barədə razılığa gəliblər. Bu məqsədlə Çindən Qazaxıstan və Türkmənistandan keçməklə Əfqanıstana, daha sonra Pakistan, Hindistan və Yaxın Şərq ölkələrinə konteyner qatarlarının sürətləndirilmiş keçidini təmin edəcək əlverişli və rəqabətqabiliyyətli tarif şəraiti yaradılacaq. Artıq bu planın hesablamaları aparılır. Məsələn, Çin Sian şəhərindən Türkmənistan-Əfqanıstan sərhədindəki dəmir yolu stansiyalarına sürətləndirilmiş marşrutla malların çatdırılma müddəti 10-12 günə endiriləcək. Hesablamalara görə, bu marşrutdan istifadə Əfqanıstana Çin mallarının ölkənin qərbinə fasiləsiz tədarükünü yaratmağa və digər nəqliyyat növləri ilə müqayisədə malların çatdırılması xərclərini xeyli azaltmağa imkan verəcək.

Bundan əlavə, bu layihənin iştirakçıları onu "Şimal-Cənub" beynəlxalq nəqliyyat dəhlizinin "şərq qolu" hesab edirlər ki, bu da Rusiya və Belarusdan Əfqanıstana yüklərin daşınmasına imkan verəcək.

Danışıqlar nəticəsində iştirakçı tərəflər əldə olunmuş razılaşmaların həyata keçirilməsi üçün işçi qrupunun yaradılması barədə razılığa gəliblər ki, bu da onların tezliklə praktiki həyata keçirilməsinə ümid verir.

Əfqanıstanın tranzit imkanlarının inkişafı ilə bağlı müzakirələr uzun müddətdir ki, xüsusilə Trans-Əfqan Dəmir Yolu layihəsi prizmasından gedir. Bu layihə region üçün həqiqətən möhtəşəm və Əfqanıstan üçün "xilaskar" rolu oynayacağını vəd edir. O mərkəzi və şərqi Əfqanıstandan keçəcək - bu bölgələr faydalı qazıntılarla çox zəngindir və "trans-əfqan" yalnız onların inkişafını və dünya bazarlarına nəqlini stimullaşdıracaq.

Lakin hələlik bu layihə hipotetik səviyyədədir və müzakirə çərçivəsindən kənara çıxmır. Bu, ilk növbədə maliyyə problemləri və Əfqanıstan ətrafında gedən geosiyasi çaxnaşma ilə bağlıdır. Bu ölkə regional quru körpüsü kimi, şübhəsiz, Avrasiya məkanında ədalətli ticarət perspektivlərinin yaradılmasında əsas rol oynayır ki, bu da regionda yeni tranzit ticarət modellərinin yaranmasına səbəb ola bilər. Son onilliklərdə qlobal iqtisadiyyat, ticarət və əmtəə bazarlarında baş verən dəyişikliklər Əfqanıstanın beynəlxalq iqtisadi əlaqələr üçün potensial strateji əhəmiyyətini tamamilə yeni səviyyəyə qaldırıb.

Bu baxımdan, Kabildə elan edilmiş "İpək Yolu dördlüyü" təşəbbüsü regiondaxili əlaqələrin inkişafına yalnız töhfə verəcək və Əfqanıstanın iqtisadi sabitləşməsinə müsbət təsir göstərəcək.

"Yeni İpək Yolu kvarteti"nin "Şimal-Cənub" layihəsi ilə əməkdaşlığı

Bu kvartet təşəbbüsü ilk növbədə "Şimal-Cənub" dəhlizinin Əfqanıstana doğru şaxələnməsi kimi dəyərləndirmək lazımdır. Əfqanıstanın cənubunda dəmir yollarının tikintisi ideyalarının həyata keçirilməsi "Trans-Əfqanıstan"-da olduğu kimi, yenə də Pakistanın dəniz limanlarına çıxışı təmin edəcək.

Rusiya üçün "Kvartet yolu"nun bir sıra mühüm problemlərlə üzləşən "Şimal-Cənub" dəhlizinin daha da yenilənməsi istiqamətində bir addım olacağı gözlənilir.

Ekspert hesablamaları göstərir ki, "Şimal-Cənub" dəhlizinin şərq hissəsinin - Qazaxıstan və Türkmənistandan keçən hissəsinin daşıma qabiliyyəti aşağıdır. Bununla belə, bu dəhlizin qərb hissəsinin (Azərbaycandan keçməklə) ötürmə qabiliyyəti daha da aşağıdır. "Şimal-Cənub" dəhlizinin Xəzər dənizindən keçən hissəsi də kifayət qədər zəif görünür, Rusiya və İranda liman infrastrukturunun olmasına baxmayaraq, donanmanın keyfiyyət və kəmiyyət tərkibi və yenə də limanların tutumu mənfi rol oynayır. Bundan başqa, İranın şimal limanlarının dəmir yollarına çıxışı yoxdur.

Beləliklə, "Şimal-Cənub" dəhlizinin əsas problemi onun Xəzər hissəsinin tutumudur. Bununla belə, mövcud statisti-

ya Əfqanıstana çıxış

ka "Şimal-Cənub" dəhlizi boyunca nəqliyyatın əhəmiyyətli dərəcədə artdığını göstərir. Rusiya üçün dəhliz üzərindəki hədəf ölkələr İran, Hindistan, Pakistan və Cənub-Şərqi Asiya ölkələridir. "Kvartet marşrutu"nun inkişafı ilə Əfqanıstan da "Şimal-Cənub"un benefisiarlarına qatılacaq.

"N.Trans Lab" portalının məlumatına görə, "Şimal-Cənub" dəhlizinin inkişafı üzrə layihələrə investisiyaların ümumi həcmi 17,1 milyard dollar təşkil edir ki, bunun da 11,3 milyard dolları Qərb marşrutunun inkişafına, 3,2 milyard dolları "TransXəzər" layihəsinin inkişafına, 2 milyard dollar isə Şərq marşrutunun inkişafına yönəldilib. Lakin bu layihələrin həyata keçirilməsinin nəticələrinə əsasən, sərhədlərdə buraxılış məntəqələrinin məhdudlaşdırılması, dəmir yolu hissələrinin, xüsusən də İranda daşıma qabiliyyətinin məhdudlaşdırılması, xüsusilə də İranın Xəzər dənizindəki donanması səbəbindən üç marşrut üzrə ümumi yükdaşıma qabiliyyəti 43 milyon tonu (dəmir yolu və avtomobil yolu) ötməyəcək. Nəticədə tələb olunan 60-75 milyon ton həcmində yükdaşıma potensialı tam təmin edilməyəcək.

"N.Trans Lab" ekspertləri belə qənaətə gəlirlər ki, cari investisiya layihələrinin həyata keçirilməsi ümumilikdə 43 milyon tondan çox olmayan nəqliyyat tutumuna nail olmağa imkan verəcək. Bu da dəhliz boyu daşıma potensialına və lazımi iqtisadi effektlərə uyğun gəlmir. "Şimal-Cənub"un hərtərəfli inkişafı və onun Rusiya ilə Mərkəzi Asiya ölkələri arasında Hindistan, Yaxın Şərq və Cənub-Şərqi Asiya ölkələri ilə əhəmiyyətli ticarət həcmini təmin edən nəqliyyat şəbəkəsinin mühüm elementi kimi yerləşdirilməsi üçün 80-100 milyon tona qədər yükün daşınmasına imkan verən vahid qüsursuz infrastrukturun inkişafına diqqət yetirmək zəruridir. Ümumiyyətlə, "dördlük" təkcə Şimal-Cənub beynəlxalq nəqliyyat dəhlizi üçün deyil, həm də "Lazurit dəhlizi" (Türkiyə-Azərbaycan-Türkmənistan-Əfqanıstan) üçün də təbiidir və məntiqi olaraq mövcud İnfrastrukturu dinamik inkişaf edən Xəzər beynəlxalq nəqliyyat marşrutu Trans-Cənub dəhlizinə uyğundur.

Əfqanıstan şimalda Tacikistan, Özbəkistan və Türkmənistanla həmsərhəddir. Və yalnız son iki respublika coğrafi şəraitə görə Əfqanıstanın xarici bazarlara çıxışını təmin edə bilər. Ona görə də logistika sahəsində Türkmənistan istiqamətinin inkişafı regional və beynəlxalq ticarət üçün normal və təbiidir.

Ümumiyyətlə, Kabildəki razılaşmalar çərçivəsində qeyri-adi heç nə baş verməyib. Tərəflər yalnız nəqliyyat daşımalarını sürətləndirmək üçün "əlverişli və rəqabətqabiliyyətli tarif şəraiti" yaratmaq barədə razılığa gəliblər. Bununla belə, bu istiqamətdə irəliləyişin əldə edilməsi daha irimiqyaslı nəqliyyat layihələri, ilk növbədə, digər trans-Əfqan dəmir yolu olan Herat-Qəndəhar-Spin Buldak qolu üçün müsbət potensial yaradacaq.

Burada həm də Əfqanıstana Özbəkistan marşrutunun iş yükünü nəzərə almaq lazımdır ki, bu da obyektiv olaraq iqtisadi subyektləri marşrutları şaxələndirməyə və yeni həll yolları axtarmağa məcbur edir. Bundan əlavə, Əfqanıstan coğrafiyasının xüsusiyyətləri obyektiv olaraq nəqliyyat marşrutlarının şaxələnməsini tələb edir: Tərmiz-Məzari-Şərif dəmir yolu xətti Əfqanıstanın şimal və şimal-şərqinə işləyir, cənuba doğru hərəkətin qarşısı Hindukuş dağ silsiləsi ilə kəsilir, hansı ki, Trans-Əfqan Dəmir Yolu layihəsi nəzəri cəhətdən öhdəsindən gəlməlidir.

Öz növbəsində Türkmənistan limanları qərb və cənub bölgələrinə birbaşa marşrut açır. Burada onu da qeyd etmək lazımdır ki, Əfqanıstanın qərb rayonları ənənəvi olaraq nisbətən təhlükəsiz və iqtisadi cəhətdən inkişaf etmiş kimi xarakterizə olunur.

Mərkəzi Asiya respublikalarının Əfqanıstanla bağlı ümumi yanaşmaları inkişaf etdirməyə ehtiyacı məhz belədir.

Ümumiyyətlə, Kabildəki razılaşmalar çərçivəsində qeyri-adi heç nə baş verməyib. Tərəflər yalnız nəqliyyat daşımalarını sürətləndirmək üçün "əlverişli və rəqabətqabiliyyətli tarif şəraiti" yaratmaq barədə razılığa gəliblər. Bununla belə, bu istiqamətdə irəliləyişin əldə edilməsi daha irimiqyaslı nəqliyyat layihələri, ilk növbədə, digər trans-Əfqan dəmir yolu olan Herat-Qəndəhar-Spin Buldak qolu üçün müsbət potensial yaradacaq.

"İpək Yolu Kvarteti" dəhlizi təkcə yükdaşımaların həcmini artırmaq və vaxtı azaltmaq imkanı ilə diqqəti cəlb etmir. Bu, yüksək ixtisaslı mütəxəssisləri cəlb etməyə və logistika infrastrukturuna qabaqcıl rəqəmsal texnologiyaların tətbiqinə kömək edəcək, onun modernləşdirilməsini və rəqəmsallaşdırılmasını təşviq edəcək.

Layihədə iştirak edən dövlətlərin "Şimal-Cənub" dəhlizinə qoşulan iştirakçı dövlətlərin əldə edə biləcəkləri digər üstünlükləri də nəzərdən qaçırmaq olmaz.

Mərkəzi Asiyadan Hind okeanına çıxışı təmin etməyə yönəlmiş nəqliyyat layihələrinin inkişafının əhəmiyyətini qiymətləndirməmək olmaz. Bu layihələr strateji əhəmiyyət kəsb edir - onlar Avrasiyanın mərkəzini Xəzər dənizi və Cənubi Qafqaz vasitəsilə Çin və Avropa arasında əsas tranzit marşrutuna çevrilən "Orta Dəhliz"lə birləşdirir.

Bütün baş verənlər Böyük Britaniyanın Mərkəzi Asiyada əhəmiyyətli dərəcədə güclənməsi kontekstində baxmalıyıq.

Məsələn, aprelin 25 tarixində Krallığın xarici işlər naziri Devid Kemeron Türkmənistana səfər edib və prezidentlə görüşüb. Kemeron özünün Twitter səhifəsində Aşqabadda çəkilmiş qısa videonu dərc edib. Xarici işlər naziri orada qeyd edir: "Biz indi Böyük Britaniyanın təhlükəsizliyi və rifahı üçün Mərkəzi Asiyadayıq. Təhlükəsizliyi üçün ona görə ki, bu region Çin, Rusiya, Əfqanıstan və İran arasında sıxışıb. Biz bu regionla və dünya ilə ticarət etməli, iş görməliyik, çünki bu, son nəticədə vətəndaşlarımız üçün iş və rifah deməkdir". "İndependent" yazır ki, Kemeron getməzdən bir gün əvvəl Rusiyanın Orta Asiyadan sanksiyalardan yan keçmək üçün istifadə etdiyini bildirib. O, Böyük Britaniyanın buna son qoymaq üçün region ölkələri ilə işləyəcəyini bildirib.

Britaniya Mərkəzi Asiya ölkələrinin "suverenliyini və müstəqilliyini dəstəkləmək" üçün 62 milyon dollar ayırır. Bu barədə Britaniya parlamentinin saytında açıqlama verilmişdi.

"Rusiya Federasiyası ilə Çin arasındakı qırılma xətti boyunca yerləşən Mərkəzi Asiya ölkələrinin müstəqilliyinin və suverenliyinin qorunması böyük əhəmiyyət kəsb edir. 50 milyon funt sterlinqlik əlavə maliyyə Britaniyaya regionda yumşaq gücünü və təsirini artırmağa kömək edə bilər", - deyən Britaniya Parlamentinin Xarici Əlaqələr Komitəsinin rəhbəri Keyrns xarici işlər naziri Kemeronun regiona səfərini şərh edərkən deyib.

Beləliklə, aydın görünür ki, "Yeni İpək Yolu Kvarteti" Pekinin maraqlarına xidmət edirmiş kimi görünsə də, əslində layihə müəllifi Londondur. Aydındır ki, Mərkəzi Asiya ilə Cənubi Qafqazdan keçərək, həm də Əfqanıstanı da bu güzərgaha qataraq London bu bölgədə Çin və Rusiyanı neytrallaşdırmaqla, "çəki daşlarının heç kimin xeyrinə əyilməməsini" təmin etməyə, yəni tarazlığı saxlamağa çalışır.

Sonda isə onu da deyək ki, Azərbaycan türk dünyasını "Made in Turan" brendi altında birləşdirəcək. Belə ki, mayın 2-3-də Bakıda keçirilən türkdilli dövlətlərin iqtisadi forumunda "Made in Turan" brendi təqdim olundu. Brendin məqsədi "türk ölkələrində yaradılan məhsulların brendinqinə keçid"dir. "Məqsədimiz "Made in Turan" brendi üçün xüsusi üstünlüklər əldə etmək və unikal ixrac potensialını inkişaf etdirməkdir", deyə Azərbaycan Françayzinq Assosiasiyasının İdarə Heyətinin sədri Mövsümov bildirmişdi.

Beləliklə, inanırıq ki, tranzit dəhlizlərinin nəticəsi TURAN DƏHLİZİnin qurulmasına gətirəcək.

Ülviyyə ŞÜKÜROVA

Şəhid övladının ad günü...

O, atası kimi vətənpərvər böyüyür

44 günlük haqq savaşımızda qeyrətli Azərbaycan oğulları qanlar bahasına qəhrəmanlıq salnaməsi yazaraq, xalqımıza şanlı Qələbə yaşatdılar. İndi onların hər biri cismən aramızda olmasalar da, Vətən səmasının əbədi parlaq günəşinə çevrilib ürəklərdə yaşayırlar.

1981-ci ildə Astara şəhərində dünyaya göz açan Nurlan Rəhimov da bu müqəddəslər arasında durur. O, İkinci Qarabağ müharibəsi zamanı Füzulinin azadlığı uğrunda gedən döyüşlərdə savaşıb, 30 sentyabr 2020-ci ildə Xocavənd rayonunun Üçtəpə adlanan ərazisində şəhidlik zirvəsinə ucalıb. Şəhid Nurlanın yarımçıq arzularını cücərdəcək iki övladı - Əlövsət, Səidə bizlərə əmanət qalıb.

Bəli, Vətən torpaqlarının hər qarşı uğrunda qan tökən qəhrəmanlara, eləcə onların doğmalarına hörmət, ehtiram göstərməyə borcluyuq. Elə bu saf amala tapınmaqla şəhid Nurlanın oğlu, Astara şəhər 1 saylı məktəbin 6-cı sinif şagirdi Əlövsət Rəhimlinin doğum günü oxuduğu təhsil ocağında təntənəli şəkildə keçirilib. Məktəbin direktoru Xədicə Əliyeva başda olmaqla bütün kollektiv, Əlövsətin sinif yoldaşları onu səhər sürpriz hədiyyələrlə qarşılayıb, təbrik ediblər.

Həmçinin Xədicə müəllim bildirdi ki, Əlövsət atası kimi vətənpərvər böyüyür. Bu istedadlı, mehriban oğlanı bütün məktəb sevir. Vətənin müqəddəsliyini indidən yaxşı başa düşür. Doğma Azərbaycana sevgisi dərindir. Ona gələcəkdə layiqli övlad olmaq üçün dərslərini "əla" qiymətlə oxuyur. Əlövsətin parlaq, uğurlu gələcəyi vardır.

Zəfər ORUCOĞLU,
Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvü

Borcunu istədi, həbs olundu...

4 ildən çoxdur günahsız yerə həbsdə saxlanıldığını iddia edən Ədalət Məmmədovdan Prezidentə müraciət

Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin 9 saylı Cəzaçəkmə Müəssisəsində saxlanılan Məmmədov Ədalət Məhərrəm oğlu tərəfindən "Hürriyyət" qəzetinin redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Şikayətçi qəzetimiz vasitəsilə Prezident İlham Əliyevə müraciət edir:

"Cənab Prezident!

Sizin məhkəmə-hüquq sistemində apardığınız islahatlar, istintaq orqanlarında şəffaflığa riayət edilməsi, neqativ halların aradan qaldırılması, günahsız şəxslərin əsassız ittiham edilməsi barədə kəskin çıxış və göstərişləriniz ictimaiyyət və mənim kimi günahsız yerə şərlənərək, nahaqdan cəza çəkən vətəndaşlar tərəfindən müsbət qarşılansa da, əfsuslar olsun ki, bəzi məmurlar tərəfindən neqativ hallara yol verilməklə, Sizin humanizm prinsiplərinizə qara kölgə salınır, ictimaiyyət arasında xoşagəlməz narazılıqlara səbəb olur.

Elə bunun nəticəsidir ki, özüm zərərçəkmiş olduğum halda, hüquqlarım tapdalanıb, barəmdə əsassız cinayət işi açılıb. Əldə etdiyim məlumata əsasən, saxta ittihamla təqsirli bilinməm üçün mənə külli miqdarda borclu olan şəxslərdən - Əhmədova Xanımqız Fərəc qızından 25 min manat, Qarayev Nizami Müslüm oğlundan 5 min manat rüşvət alınıb.

Hörmətli Prezident!

İbtidai istintaq və məhkəmə proseslərində baş vermiş analoqu olmayan qanun və hüquq pozuntularına dair tərəfimdən dəfələrlə sizlərə, eləcə də aidiyyəti üzrə yuxarı instansiyalara etdiyim çoxsaylı əriz-şikayətlərimə etinasız yanaşılaraq cavablandırılmayıb. Hal-hazıradək də heç bir qanuni tədbir görülmədiyinə görə, son ümid yeri kimi Sizə açıq məktubla yenidən müraciət etməyə məcbur oldum.

Bildirmək istəyirəm ki, DİN-də hal-hazırda xidmət edən Şahmar Əhmədov tərəfindən 50 min dollar, anası Əhmədova Xanımqız Fərəc qızı tərəfindən isə 100 min ABŞ dolları (ümumilikdə 150 min dollar) həcmində pul vəsaitim dələduzluqla mənimsənilib. Mən qarşı tərəfdən pulumu tələb etdikdə isə, heç bir mötəbər dəlil, sübut, fakt olmadan ziddiyyətli ifadələrlə barəmdə cinayət işi açılıb. Üstəlik, mənə heç bir rəsmi məlumat, göndəriş, məktub göndərilmədən və zəng edilmədən.

İlk öncə onu qeyd etmək istəyirəm ki, Xanımqız Əhmədovanın həyat yoldaşı Rövşən Əhmədov və oğlu tərəfindən mənə külli miqdarda olan borcu qaytarmamaq üçün ölkənin hüquq-mühafizə orqanlarına etdiyi şikayətlər əsassız olduğu üçün rədd edilmişdir.

Haşiyə olaraq bildirmək istəyirəm ki, Rövşən Əhmədov öz yaxın qohumunu əvvəl ölümlə hədələyib, sonradan 10 kq qızıl-zinət əşyalarını, əmlak və torpaq sahələrini ələ keçirib və bu səbəbdən də AR.CM-nin 132.221.177.178.179-cu maddələri ilə həbs edilib.

18.02.2018-ci il tarixdə Əhmədova Xanımqız Fərəc qızının DİN-nin Baş Mütəşəkkil Cinayətkarlıqla Mübarizə İdarəsinə barəmdə etdiyi şikayət baş müstəntiq Hacı Əfəndiyev tərəfindən araşdırılıb və iddialar təsdiqini tapmadığı üçün rədd edilib.

Sonradan Xanımqız Əhmədova mənim barəmdə yenidən şikayət edərək, guya ona 62 min manat borcum olduğunu və qaytarmadığımı iddia edib. Mən aidiyyəti üzrə Səbail Rayon Məhkəməsinə şikayət edib, ərizənin surətini (icraata qəbul edilmiş) DİN-nin Baş Mütəşəkkil Cinayətkarlıqla Mübarizə İdarəsinin baş müstəntiqi F.Babazadəyə verdim ki, onlar mənə 150 min dollar (245 min manat) borclu olduqları halda (və bu pulu təsdiqləyən müvafiq sənəd, etibarnamə, şahid ifadələri, məhkəmə qərarı və şəxsin yazılı izahatı olduğu halda) necə ola bilər ki, mən 62 min manat borclu olum?! Və verdiyim izahatımda şantajçının şikayət ərizəsində qeyd etdiyi hər bir epizodun saxtakarlığını sübuta yetirən şəkildə tam və hərtərəfli izahatını vermişdim...

Möhtərəm Prezident!

Barəmdə yazılmış epizodun əsassız-böhtan xarakterli olması məhkəmə prosesində biləərkdən nəzərə alınmamışdır. Odur ki, günahsız yerə həbsə atılmama son qoyulması üçün, baş vermiş qanun pozuntularının aradan qaldırılması, sifariş əsasında qəbul edilən məhkəmə hökm və qərarlarının AR Ali Məhkəməsi tərəfindən icraata götürülüb, obyektiv araşdırma aparılması üçün müstəsna səlahiyyətləriniz daxilində Ali Məhkəmənin sədri cənab İman Kərimova göstəriş verməmizi Sizdən xahiş edirəm. Ümid edirəm ki, Sizə bu müraciətimdən sonra ədalət bərpa olunacaq və barəmdə obyektiv qərar qəbul ediləcəkdir".

Hazırladı: RƏŞAD

Redaksiyadan: Yazıda adları qeyd olunan şəxslərin və qurumların da mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

Astara Pedaqoji Kollecində "ekoloji terror"dan danışıldı

Astara Pedaqoji Kollecinin növbəti maarifləndirici tədbiri Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" münasibətilə bağlı tədbirlər planına əsasən keçirilirdi.

"İşğal altında olmuş torpaqlarda törədilən ekoloji terror" adlı tədbiri açan kollecin direktoru, şəhid atası K.Kazımov deyib:

- "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" dövründə işğaldan azad olunmuş Qarabağ və Şərqi Zəngəzur, eləcə Naxçıvan Muxtar Respublikası yaşıl enerji zonası elan edilib. Əsas məsələlərdən biri bu ərazilərdə həyata keçirilən genişmiqyaslı bərpa və yenidənqurma prosesində ətraf mühitin qorunması, düşmənin vandalizminə və barbarlığına məruz qalmış zəngin meşələrin bərpasıdır. "Ağıllı kənd", "ağıllı şəhər" kimi müasir innovasiyalı layihələrin tətbiq edilməsi ekosistemə yeni yanaşmadır.

Çıxışında 44 gün davam edən Vətən müharibəsi və 24 saatlıq lokal antiterror əməliyyatları zamanı 30 ilə yaxın düşmən tapdağında qalan Vətən torpaqlarının rəşadətli Ordumuz tərəfindən azad olduğunu bildirən Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin 1 saylı regional ekologiya və təbii sərvətlər idarəsinin müdiri B. Hüseynov xüsusilə vurğulayıb ki, əsir olan torpaqlar, meşələr, Milli Park və Qoruqlarımızda düşmən əsl vandallıq aktları törətmişdir. Bəsit-çay və Qaragöl Dövlət Qoruqları, Arazboyu, Laçın, Qubadlı, Daşaltı Dövlət Təbiət Yasaqlıqlarının ərazilərində olan qiymətli ağac, digər nadir flora, fauna nümunələri işğalçı ordunun soyqırımına məruz qalmışdır.

Kollecin "Əraf mühitin qorunması və təbii sərvətlərdən istifadə" ixtisasının tələbələri Sevən Həsənli və Nurlan Şirinovun təqdimatları da tədbirdə maraqla dinlənilib.

Zəfər ORUCOĞLU,
Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvü

Sumqayıt şəhəri, 76-cı məhəllənin sakini Həmidova Samilə Həmid qızı tərəfindən "Hürriyyət"in redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Şikayətçi qəzetimiz vasitəsil Prezident İlham Əliyevə müraciət edir:

"Dedi ki, 10 min manatı gətir, oğlunu apar"

"Bir gün sonra deyilən 20 min manatı düzəldib getdim ki, oğlumu çıxarım, yenidən həmin vəsaitin yetərli olmadığını bildirdilər"

Biləsuvar polisi haqda şok iddia; "Elman dedi ki, bu gun pulu verməsək, sabah qiymət qalxacaq..."

"Mənim oğlum günahkardırsa, cəzasını alıb. Bəs məndən nə istəyirlər? Evimi də, oğlumu da məndən aldılar, hazırda qardaşlarımın evində qalıram"

"Cənab Prezident!

Mən, Həmidova Samilə Həmid qızı, yazaraq sizdən xahiş edirəm ki, problemimin ətraflı araşdırılması üçün müvafiq qurumlara göstəriş verəsiniz.

Hal-hazırda övladım Məmmədov Zamin Nizami oğlu Lənkəran Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin 06, 12.2023-cü il tarixli, I (099)-680/2023 saylı hökmü ilə təqsirli bilinərək, 8 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilmişdir.

Həmin cinayət işi ilə bağlı 07.05.2023-cü il tarixində mənə zəng gəldi, bildirdilər ki, Biləsuvar rayon Polis Şöbəsindəndir, oğlunuzu tutmuşuq. Elə həmin gün şöbəyə getdim, orada Elşən adlı polis əməkdaşı ilə görüşdüm və ondan oğlumun tutulma səbəbini soruşdum. Bildirdi ki, narkotiklə tutmuşuq, bu gün 10 000 (on min) manat gətirə bilsəniz, oğlunuzu buraxarıq. Dedim ki, onun narkotiklə heç bir əlaqəsi ola bilməzg

Xahiş etdim ki, icazə verin oğlumu görüm, onunla danışım. Elşən müəllim icazə vermədi. Dedi ki, 10 min manatı gətir, oğlunu apar. 10 min manatımın olmadığını bildirdikdə isə, "tap gətir, gətirməsən oğlunun işi ağır olacaq" dedi.

Axşam tərəfi evə qayıtdım, Elman adlı bir şəxs evimə gəldi. Özünü vəkil kimi təqdim edərək bildirdi ki, "Biləsuvardan gəlirəm, 10 min manatı düzəlt, sabah uşağı çıxardım".

Qeyd edim ki, Elmanın evimə gəlməsi və onunla etdiyimiz danışıqların hamısı kameraya düşüb. Söhbət vaxtı Elman dedi ki, "bu gun pulu verməsək, sabah qiymət qalxacaq. Sabah mən Biləsuvarda olacam, tezdən gəl ora, kömək edəcəm".

Elman gedəndən bir neçə saat sonra mənə "Whatsapp" vasitəsilə yazdı ki, "danışmışam, get Biləsuvara, şöbədə 1-ci adam səni qəbul edəcək".

Səhər tezdən Biləsuvar rayon Polis Şöbəsində olduq. Yenidən Elşən müəllim məni qəbul etdi. Rəisin Elnur adlı müavini otaqda bildirdi ki, "sənə məbləğ deyiləcək, həmin məbləği düzəlt gətir". Mənə həmin məbləğ deyəcək olan polis əməkdaşı şöbənin həyətində, pəncərənin qabağında gözləyirdi. Həmin vaxt içəridə bir adamı döyürdülər. O, zarıyaraq "məni öldürməyin" deyirdi. Həmin polis əməkdaşı səs gələn tərəfə baxdığımı görüb, mənə dedi ki, bura düşənin aqibəti belə olur. Sonra özünü vəkil kimi təqdim edən Elman mənə "20 min manat götür get, danışmışam" dedi. Yəni artıq 10 min deyil, 20 min manat tələb etdilər".

Samilə Həmidova deyir ki, Biləsuvar rayon Polis Şöbəsində hansısa şəxsin "məni öldürməyin" deyə qışqırtısını eşitdikdən sonra oğlunu deyilən məbləğin qarşılığında azad etdirməyi düşünür. Bu məqdsədlə evini dəyər-dəyməzinə satmağa məcbur olur: "Bir gün sonra deyilən 20 min manatı düzəldib getdim ki, oğlumu çıxarım, yenidən həmin vəsaitin yetərli olmadığını bildirdilər".

Şikayətçinin sözlərinə görə, polis əməkdaşlarının tələb etdiyi vəsaiti verə bilmədiyi üçün oğluna cinayət işi açılıb və məhkəmənin qərarı ilə həbs olunub: "Oğlum xəstə olduğu üçün Kürdəxanadan müalicə mərkəzinə göndərdilər. Orada oğlumdan öyrəndim ki, tanımadığı İran vətəndaşı adından onun telefonuna mesaj gəlib. Həmin şəxs təklif edib ki, ayın 7-də Biləsuvara gedərsən, oradan paketi götürüb, dediyim yerdəki dirəyin dibinə qoyarsan. Əslində isə, İran vətəndaşı adı ilə danışan Biləsuvar polisi olub. Oğlum gedəndə, həmin yerdə bir qara maşın, bir də polis avtomobili onu gözləyirmişg

Beləliklə, polislər oğluma "torba tikərək", onu saxlayıblar. Saxlanılan zaman oğlum polislərə deyib ki, mən pulu alıb, narkotiki ya polisə təhvil verəcəkdim, ya da atacaqdım. Oğlumun telefonunu ortaya çıxarıb, mesajlara baxan olsa, hər şey bilinər. Lakin onu da deyim ki, polislər onlara sərf etməyən yazışmaları silib, özləri mesaj yazıblar.

Hətta oğlum polisə təklif edib ki, iranlılar sizin məni tutduğunuzdan xəbərdar deyillər, vaxt verin, bu malı təklif edənləri oyuna gətirək, siz də onları saxlayın. Polislər isə buna əhəmiyyət verməyiblər. Çünki ortada iranlı deyilən bir şəxs olmayıb.

Bütün bu qeyd etdiklərim sübut edir ki, Biləsuvar polisləri oğluma qurma qurublar. Saxlayan zaman da deyiblər ki, biz deyəni yaz, sənə kömək edəcəyik. Bunların hamısı sübutdur. Biləsuvar RPŞ əməkdaşlarının bu hərəkətləri CM-nin 33.1-ci maddəsinin tələblərinə ziddir".

Samilə Həmidova bildirir ki, oğlunu həbsdən qurtarmaq üçün evini və torpaq sahəsini təcili və çox ucuz qiymətə sataraq, Elman adlı vəkilə 37 500 (otuz yeddi min beş yüz) manat verib: "Həmin pulla vəkil həm oğlumu müdafiə etməli, həm də rüşvət qarşılığında onu həbsdən azad etdirməli idi. Amma polislər vəkilə də təsir göstəriblər. Vəkil 7 ay məni aldatdı, "gözlə", "səbrli ol" deyərək, minbir əziyyətlə təkbaşına böyütdüyüm oğlumu, evimi və torpağımı əlimdən aldılar.

Yuxarıda qeyd olunanlara əsasən hesab edirəm ki, Biləsuvar rayon Polis Şöbəsi oğlumu qərəzli olaraq cinayət məsuliyyətinə cəlb edib, aldatma və fiziki güc hesabına ondan yanlış izahatlar alaraq, onu həbsə atıblar.

Cənab Prezident!

Sizdən xahiş edirəm ki, Biləsuvar Rayon Polis Şöbəsi əməkdaşlarının məsuliyyətə cəlb olunmasına və ədalətin bərpa olunmasına dair tapşırıq verəsiniz. Hansı ki, onlar indi də başımıza açılan qanunsuzluğu ictimailəşdirməyə, səsimizi lazımı yerlərə çatdırmağa mane olurlar. Mən təhdid olunuram. Oğlumun və özümün həyatımız təhlükədədir. Əlimdə bütün bu dediklərimi sübut edəcək sənədlərim var. Mənim oğlum günahkardırsa, cəzasını alıb. Bəs məndən nə istəyirlər? Evimi də, oğlumu da məndən aldılar, hazırda qardaşlarımın evində qalıram".

Jalə FAMİLQIZI

Redaksiyadan: Yazıda adları qeyd olunan şəxslərin mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

6,5 milyon manatlıq narkotik ələ keçirilib

Apreldə 150 kiloqram narkotik dövriyyədən çıxarılıb, onlarla şəxs saxlanılıb

DİN-in Baş Narkotiklərlə Mübarizə İdarəsi aprel ayında 150 kiloqram narkotik vasitəni dövriyyədən çıxarıb.

Daxili İşlər Nazirliyindən verilən məlumata görə, idarə əməkdaşları tərəfindən aprel ayı ərzində narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı paytaxt və bölgələrdə 38 əməliyyat keçirib. Nəticədə 34 nəfər və 2 mütəşəkkil dəstənin üzvü saxlanılıb. Onlardan 6-i ölkə ərazisində narkotiklərin tədarükü ilə məşğul olan əsas şəxslər olub. Əməliyyatlarla "qara bazar"-da dəyəri 6.5 milyon manat olan 150 kiloqram, o cümlədən 87 kiloqram tərkibi psixotrop maddələrlə zənginləşdirilmiş marixuana, 36 kiloqram heroin, 22 kiloqram metamfetamin, 5 kiloqram tiryək və digər növdən olan narkotik vasitə, 5 min ədəd psixotrop tərkibli metadon, tramadol və lirika həbi ələ keçirilib.

Araşdırmalarla müəyyən edilib ki, saxlanılan şəxslər şəxsiyyəti istintaqla araşdırılan İran vətəndaşları tərəfindən qanunsuz yollarla ölkəmizə göndərilən narkotikləri maddi qazanc əldə etmək məqsədi ilə ayrı-ayrı şəxslərə çatdırmağı planlaşdırıblar.

Faktlarla bağlı cinayət işləri başlanılıb, saxlanılan şəxslər barəsində məhkəmənin qərarı ilə həbs qətimkan tədbiri seçilib. Narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizə tədbirləri respublikanın bütün bölgələrində fasiləsiz olaraq davam etdirilir.

KƏNAN

“Gələcəyimiz sözün həqiqi mənasında məhv olur...”

Şair-publisist Anar Məmmədov: “İnsanın həyatda qazandığı vərdişlər arasında narkomaniya qədər təhlükəlisi yoxdur”

Azərbaycanda narkomaniyanın və narkoticarətin sürətlə yayılması cəmiyyətimizi təhdid edən əsas problemlərdəndir. Çünki, xüsusilə yeniyetmə və gənclərimizin narkotik aludəçisinə çevirlməsi dövlətimizin gələcəyi üçün böyük təhlükə vəd edir. Son illər aidiyyəti qurumlar istər narkotik ticarətinə, istər də narkomaniyaya qarşı ciddi mübarizə aparsa da, problemin qarşısını almaq mümkün olmur. Əksinə, narkomaniyanın qurbanı olan ailələrin sayının günbəgün çoxalması cəmiyyətimizi sosial və mənəvi anlamda çöküşə sürükləyir. Bu səbəbdən, əksər ekspertlər düşünür ki, ölkədə narkomaniyanın kökünü kəsmək üçün ilk növbədə yeniyetmə və gənclər arasında maarifçilik sahəsində görülən işləri genişləndirmək lazımdır.

“Mən hesab etmirəm ki, cəzaların sərtləşdirilməsi daha məqbul variantdır...”

Əməkdaşımız bu və digər məsələlərlə bağlı Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin və Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvü, şair-publisist Anar Məmmədovla söhbətləşib. Müsahibimiz deyir ki, günümüzdə narkomaniya həqiqətən də bəşəriyyəti uçuruma aparan qorxulu bəlaya çevrilib: “Mən ilk növbədə sizə öz təşəkkürümü bildirirəm. Çünki siz günümüzlə bağlı çox aktual bir mövzuya toxunursuz. Belə ki, narkomaniya həqiqətən də bəşəriyyəti uçuruma aparan qorxulu bir bəladır. Sözün mənşəyinə nəzər yetirdikdə görürük ki, narkomaniya qədim yunan sözüdür, tərcümədə “donmuş hal”, “ağılsızlıq”, “ehtiyac”, “alüdəçilik” və s. anlamlar daşıyır. Narkotik maddə - mərkəzi sinir sisteminə özünəməxsus təsir göstərən və tez bir zamanda asılılıq, alüdəçilik yaradan maddələrə deyilir.

Sözün tarixinə nəzər yetirdikdə isə, görürük ki, narkotik vasitələr haqqında məlumatlara hələ eramızdan əvvəl yunan, roma, ərəb alim, təbib və loğmanlarının əsərlərində rast gəlinir. XX əsrin ortalarından etibarən isə narkomaniya insanlara sağalmaz yaralar vuran ümumbəşəri bir bəlaya çevrildi. Biz XXI əsrin 24-cü ilini yaşasaq da, təəssüflər olsun ki, hələ də bu bəlanın qarşısını almaq mümkün olmayıb”.

A.Məmmədov hesab edir ki, insanın həyatda qazandığı vərdişlər arasında narkomaniya qədər təhlükəlisi yoxdur: “İnsan qəribədir. Ya anadan doğulanda müəyyən genetik vərdişlərlə doğulur, ya da həyatı boyu çoxlu vərdişlərə alüdə olur (xüsusən, düşdüyü ekoloji və ictimai şəraitdən asılı olaraq). Bunların arasında faydalısı da olur, ziyanlısı da. Mən düşünmürəm ki, insanın həyatı boyu qazandığı vərdişlər arasında narkomaniya qədər təhlükəlisi olsun. Elə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının iyun ayının 26-nı “Narkomaniyaya və Narkobiznesə Qarşı Beynəlxalq Mübarizə Günü” elan etməsi heç də təsadüfi deyil. Amma mən hesab edirəm ki, ilin bir günü yox, hər gün insanlar narkomaniya və narkobizneslə mübarizə aparmalıdırlar. Çünki narkomaniyanı əhali arasında yayanlar istənilən təbəqə nümayəndələrini öz cənginə ala bilirlər. Bu yoldan qayıtmaq üçün isə insanda möhkəm iradə olmalıdır, o da hər kəsdə olmur.

Təəssüflər olsun ki, tora düşənlər arasında gənc nəslin nümayəndələri daha çox olur. Nəticədə, vətənin rifahı naminə çox işlər görə biləcək gələcəyimiz sözün həqiqi mənasında məhv olur”.

“Sizcə, cəmiyyətimizi bu bəladan xilas etmək üçün maarifçiliyin genişləndirilməsi, yoxsa cəzaların sərtləşdirilməsi daha məqbul variantdır”, - sualını tanınmış şair bu cür cavablandırdı: “Gəlin etiraf edək ki, insan qadağan olunmuşa daha çox meylli olur. Ona görə, mən hesab etmirəm ki, cəzaların sərtləşdirilməsi daha məqbul variantdır. Hər halda bu suala hüquq mütəxəssislərinin cavab verməsi daha düzgün olardı. Mən düşünürəm ki, bu sahədə maarifçiliyin genişləndirilməsi çox yaxşı olar, hətta vacibdir də.

Mən sizə bir fakt deyim. Qızım orta məktəbin 8-ci sinfində təhsil alır. Fevral ayı idi. Xəstə yatan bir qohumumuzu ziyarətə getməyi planlaşdırmışdıq. Qızım dərsdən evə gəldi. İstədik ki, o da bizimlə gedsin. Amma o, cavabında: “Sabah sinifimizdə “Narkomaniyaya yox” devizi altında tədbir keçiriləcək. Bu mövzuda hər şagird bir plakat hazırlamalıdır, odur ki, sizinlə gedə bilməyəcəyəm”, - dedi. Axşam evə gələndə qızımın necə həvəslə çalışaraq, bu mövzuda maraqlı bir plakat hazırladığını gördüm. Bu hadisə kimlərəsə adi görünə bilər. Etiraf edək ki, bəlkə də 13 yaşında bir uşaq narkomaniyanın nə olduğunu belə düzəməlli dərk etmir. Amma sinifdə tədbir keçiriləcək deyə, onun bütün gecəni hazırlaşması, səhəri günü isə tədbirdə iştirak etmək üçün bir mütəxəssis-psixoloqun məktəblərinə qonaq gələrək narkomaniyanın insanın həyatına mənəvi və orqanizminə fizioloji ziyanları barədə uşaqlarla xeyli maarifləndirici söhbət aparması qüvvətli üsuldur. Ona görə, düşünürəm ki, bu sahədə maarifləndirici söhbətlərin aparılması (xüsusən, uşaqlar, gənclər və yeniyetmələr arasında) çox faydalıdır”.

Maarifləndirmə işinin önəminə diqqət çəkən A.Məmmədov bir faktı misal göstərdi: “Adicə metronun “Elmlər Akademiyası” stansiyasının divarlarına vurulmuş və özündə narkomaniyanın ziyanlarına dair fikirləri əks etdirən böyüdülmüş fotoların yerləşdirilməsini çox alqışlayıram. Çünki o stansiyadan hər gün yüzlərlə-minlərlə sakin istifadə edir və təbii ki, onların arasında bu bəlaya mübtəla olmuşlar və bunun astanasında dayananlar da az deyil. Belə tədbirləri isə daha da genişləndirmək lazımdır.

Mən hesab edirəm ki, bu iş pərakəndə formada deyil, düşünülmüş şəkildə, özü də hüquq mühafizə orqanlarının nümayəndələri ilə birgə təhsil ocaqlarında, idarə və təşkilatlarda, qurumlarda müştərək fəaliyyət formasında olsa, çox fayda verər. Unutmayaq ki, narkomaniyaya alüdə olanlar bizim millətin balalarıdır və onlar heç də kənarda deyil, bizim cəmiyyətimizdə və bizim ətrafımızdadır”.

Anar Məmmədov deyir ki, maarifçilik və təbliğat işlərində tanınmış insanların, xüsusilə müğənnilərin, aktyorların, jurnalistlərin, digər sənət adamlarının cəmiyyətdəki nüfuzundan faydalanmaq da mümkündür: “Narkomaniyanın zərərləri ilə bağlı yeniyetmə və gənclər arasında aparılan təbliğat işlərində tanınmış insanların, xüsusilə müğənnilərin, aktyorların, jurnalistlərin, digər sənət adamlarının cəmiyyətdəki nüfuzundan faydalanmaq nəinki mümkündür, hətta vacibdir də. Mən bu siyahıya tanınmış idmançıları, şairləri, yazıçıları, pedaqoqları, iqtisadçıları, ümumiyyətlə müxtəlif peşə adamlarını da əlavə edərdim. Xalqımızın çox gözəl bir atalar sözü var: “Tək əldən səs çıxmaz”. Mən düşünürəm ki, sadaladığımız və sadalamadığımız peşə adamlarının eyni məqsədlə birləşərək, narkomaniya əleyhinə tədbirlərdə fəal iştirak etməsi pis nəticə verməz. Amma unutmayaq ki, bu məsələdə ən böyük yük kütləvi informasiya vasitələrinin nümayəndələrinin üzərinə düşür. Bu məsələ sosial şəbəkələrdə, televiziyalarda, radiolarda, saytlarda, qəzet və jurnallarda nə qədər çox işıqlandırılsa, maarifləndirici verilişlər, roliklər nə qədər çox hazırlansa, nəticəsi bir o qədər müsbət olar. Necə deyərlər: “El bir olsa dağ oynadar yerindən””.

Bəs, narkomaniyadan xilas olmaq üçün bu sahədə əlavə nə kimi tədbirlər görülə bilər? Bu suala müsahibimiz belə cavab verdi: “Gəlin etiraf edək ki, bu sahədə yetərincə işlər görülüb və görülməkdədir. Belə ki, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının bu sahədə qəbul etdiyi Konvensiyalara ölkəmzin qoşulması, Milli Proqramların və yeni qanunların qəbul olunması, qanunvericilik bazasının daha da təkmilləşdirilməsi və s. tədbirlər Azərbaycanın bu sahədə uğurla fəaliyyət göstərdiyindən xəbər verir. Amma bu problem aradan tam qalxmayıbsa, demək ki, qarşıda görüləsi işlər az deyil”.

Söhbətləşdi:
Fuad BİLƏSUVARLI

Ümumtürk ədəbi dilinin yaradılması...

...bu, strateji milli məsələdir

Bu gün dünyada mənə məlum olan 28 türk dialekti mövcuddur. Bu günə mövcud olan altı müstəqil türk dövlətində - Türkiyə, Azərbaycan, Qazaxıstan, Türkmənistan, Özbəkistan, Qırğızıstanda - xeyli sayda türk sözləri kənara atılaraq ərəb, fars və s. dillərdən çoxlu sayda sözlər daxil edilib. Bununla, «ədəbi dil» tərtib edilərək, rəsmi dövlət dili statusunda işlədilməkdədir.

Bu türk toplumlarının yüz illərlə başqa millətlərin inzibati, mədəni, ideoloji əsarətində olduqlarını və onların dillərinin təbii təkamül prosseslərinin də bu səbəbdən müxtəlif istiqamətlərə yönəliməsi, bundan əlavə, bir çox böyük türk toplumlarının hələ də başqa milli dövlətlərin tərkibində rəsmən "mədəni muxtariyyət" statusunda mövcud olsa da, öz dilində təhsil alması mümkündür. Lakin xalqlar onun tətbiq sahəsinin mövcud olmaması səbəbindən assimilyasiyaya uğrayaraq öz dilini ən yaxşı halda ancaq məhdud məişət səviyyəsində bilməyə məhkum olur.

Bu gün İran adlanan ölkədə hətta türk dilinin tədrisi sərt qadağan edilərək, ölkə əhalisinin 60 (altmış) faizindən çoxunu təşkil edən türkləri qonşu uşaqlarına ictimai əsaslarla ana dilini öyrədənləri "fars dilinə qarşı üsyan" adlı ilə zindanlarda uzun illər işkəncələrə məruz qoyur, Üskülü Mərziyyə xanım kimi edam edirlər. Böyük türk toplumlarının bu gün belə bir şəraitdə mövcud olmasını, eləcə də nəinki bu toplumlarda, hətta müstəqil türk dövlətlərinin müxtəlif ərazilərində insanların ayrı-ayrı ləhcə və şivədə danışması da nəinki müxtəlif türk dövlətlərindən olan, hətta eyni toplumun müxtəlif ərazilərindən olan türk insanlarının biri-birini məişət səviyyəsində belə, başa düşməsini xeyli əngəlləyir.

Belə ki, dünya türklərinin vahid, monolit millətə çevrilməsinin əsas və həlledici şərti ilk növbədə türk insanlarının bir-birini nəinki məişət səviyyəsində, akademik səviyyədə başa düşməsi üçün vahid türk dili olmalıdır. Çünki dil və millət anlayışları eyni medalın iki üzüdür. Bu anlayışların hər birinə hansı nəzər bucağından yanaşılmasından asılı olmayaraq, dil anlayışı son nəticə olaraq insanın hansı millətə mənsubluğunu, millət anlayışı isə onun hansı dilə mənsubluğunu ehtiva və ifadə edir. Günümüzdə bir çoxları vahid türk dili olaraq bütün türk dövlətləri və toplumlarında bu günə Türkiyədə olan ədəbi dilin hamı tərəfindən qəbul edilib tədris və təbliğ edilməsini təklif edirlər. Əgər biz bütün dünya türklərinin son nəticə olaraq vahid, monolit millətə və dövlətə çevrilərək dünyanın böyük, nəhəng millətlərindən, dövlətlərindən biri olmasını istəyiriksə, onun dili də zəngin və təkmil bir dil olmalıdır.

Türkiyədəki ədəbi türk dilinin özü də başqa türkcələrdə olduğu kimi yad sözlərlə doludur, xüsusilə ərəb və fars sözləri ilə. Bundan başqa, Türkiyə türkcəsində xüsusilə iki söz birləşməsindən yaranan sözlərin həm qramatik qaydalar, həm də nəzərdə tutulan təyinatı düzgün ifadə etməməsi baxımından naqis olan xeyli sözlər mövcuddur. Məsələn, ÖYRƏTMƏN (müəllim, öyrədən) sözündə bütün türk dialektlərinin əsas qaydası olan isim-xəbər ardıcıllığını pozub, isim (mən) sonda, öyrət (xəbər) isə öndə gəlir. Bu kimi və digər naqisliklər səbəbindən ahəng qanunu da əsaslı şəkildə pozulur.

Azərbaycan türkcəsində eyni sözün bir-biri ilə məzmun və mahiyyət etibarilə tamamilə uyğun gəlməyən fikirlərin ifadə edilməsi də mövcuddur. Məsələn at (nəyisə atmaq), at (canlı heyvan), tut (giləmeyvə), tut (kimisə, nəyisə tutmaq), gül (bitki), gül (gülmək) və s. Hansı ki, digər türk dialektlərində onları əvəz edəcək xeyli sözlər mövcuddur. Bundan başqa, mövcud türk dialektlərində eyni fikri ifadə edən müxtəlif sözlər də var ki, bunları sistemləşdirərək həmin fikrin müxtəlif durumlarını ifadə etmək üçün istifadə edilə bilər.

Türkün nəhəng, vahid, monolit millətə çevrilməsinin yeganə səmərəli yolu bütün türk toplumlarının ədəbi və ya qeyri-ədəbi türkcəsində (senzuradan kənar sözlər də daxil olmaqla) olan heç bir sözü kənara atmadan yığaraq vahid türk sözləri fondu yaradıb, sonradan bu sözləri təyinatı, funksiyası, halları və s. üzrə qruplaşdırıb sistemləşdirərək ÜMUMTÜRK ƏDƏBİ DİLİ yaradıla bilər. Bu, bütün türk toplumlarında heç olmasa 15 (on beş) il ana dili statusunda tədris və təbliğ edildikdən sonra bütün türk dövlətlərində rəsmi dövlət dili elan edilərək istifadə edilməlidir. Cəmi on beş il ərzində bir neçə nəsillər ümumtürk ədəbi dilini akademik səviyyədə mənimsəyə biləcəklər. Ona görə ki, bu dilin bütün parametrləri onların doğma dialektində olan sözlərdən ibarət olub, onların dialektinə uyğun ən yaxın söz, yazı qaydaları olacaq.

Ümumtürk ədəbi dilinin zənginləşməsinin bu günə mövcud olan türk ədəbi dillərində və digər türk dialektlərində olan sözlərdən başqa iki böyük potensial mənbəi də mövcuddur.

Mən ötən əsrin altmışıncı illərinin ortalarında kitab maqazasından "Şəki lətifələri", ya da "Şəki gülüşləri" adlı bir kiçik kitabça almışdım. Kitabın sonunda 3-4 səhifədən ibarət Şəki rayonunda işlədilib, 1936-cı ildə Azərbaycan ədəbi dilinə daxil edilməyən türk sözlərinin siyahısı verilmişdi. Bu vəziyyət nəinki təkcə Şəki rayonunda, Azərbaycana aiddir, bütün türk dövlətlərində, xüsusilə keçmiş Sovet respublikalarında bu yerdədir. Bu mənbə ümumtürk ədəbi dilinin zənginliyinin təmin edilməsi üçün böyük potensiala malikdir

Digər bir mənbə isə yeni texniki vasitə, məişət əşyaları, yeni iqtisadi-ictimai münasibətləri ifadə etmək üçün inkişafın keçmiş dövründə bu sahələrdə mövcud olan, lakin bu gün işlədilməyib yadaşlardan silinən və silinməkdəolan sözlərin məzmununa, mahiyyətinə, funksiyasına və s. xüsusiyyətlərinə uyğun olaraq tətbiq edilərək işlədilməsidir. Ümumtürk dilinin zənginliyini artıra biləcək daha bir mənbə də fars və erməni dilləridir. Məqsədli şəkildə fars və ermənilər bizim xeyli sözlərimizi özəlləşdirərək bizə yadlaşdırılmışdır ki, biz bu gün həmin sözləri fars erməni sözləri kimi qəbul edirik. Fars dili tarixində görkəmli dilçi alim olan Məhəmməd Moinin 6 (altı) cilddən ibarət olan "Fərhənge Moin (fars dilinin izahlı lüğətidir)" - (Ş.Q.) kitabına baxdıqda fars dilində olan sözlərin 35 (otuz beş) faizinin türk sözlərindən ibarət olduğunu görürük.

Erməni akademik Raqiya Açaryan yazır ki, - "Erməni dilində 4200-dən çox türk sözündən istifadə edilir".

Türk dili məsələsində mövcud olan böyük problemlərdən biri də odur ki, milli kimliyimizi müəyyən edən bu məsələdə bolşevik rus imperiyasının türkü türkə yadlaşdırmaq üçün onu Azərbaycan dili, Özbək dili, Türkmən dili, Qazax dili, Tatar dili və s. adlandırıb, bu dar çərçivələrdə zehnimizə vurduğu qandalı hələ də qıra bilmirik.

(Ardı var)

Şapur QASİMİ

Mənim təhsilalma bəxtim onda gətirdi - Pedaqoji İnstitutunda biz tələbələrə hər-tərəfli biliyə və dünyagörüşünə malik pedaqoq - alimlər dərs dedi. Məsələn, akademiklər Feyzulla Qasımzadə və Əbdüləzəl Dəmirçizadə, professorlardan Zeynal Tağızadə, Cəfər İbrahimov, İsmayıl Şıxlı, Şükür Sadıqov, Sədi Əfəndiyev, Şərif Haqverdiyev və Həsən Mirzəyev. Bu simalar sözün həqiqi mənasında şəxsiyyətlərdi, seçilmiş pedaqoqlardı. Əlim qələm tutandan, jurnalist fəaliyyətinə başlayandan unudulmaz müəllimlərim haqqında oçerklər yazmışam, müsahibələr aparmışam, dəfələrlə görüşmüşəm. Amma mənə elə gəlib onların borcundan çıxmamışam. Bu, mümkün də deyil!

Qol saatı...

(Müəllimim, professor Həsən Mirzəyevin əziz xatirəsinə ithaf edirəm)

Allahverdi Eminov

İkinci kursda ikən: 1961-1962-1963-cü tədris illərində "sözün cərrahı" adlandırdığım dilçi Zeynal Tağızadə (məşhur sənətşünas, professor Aida Tağızadənin atası) auditoriyada cavan oğlanı bizə təqdim eləyib dedi ki, mənim mühazirələrimin seminar məşğələlərini gördüyünüz bu oğlan aparacaq, Həsən Mirzəyevdir, Ə.Dəmirçizadənin dissertantıdır. İstedadlı dilçidir. - Əlavə etdi ki, onun biliyindən səmərəli istifadə edin. Və auditoriyadan çıxdı. Beləliklə, Həsən Mirzəyevlə biz tələbələrin pedaqoji - elmi ünsiyyəti başladı, bu, iki il çəkdi. Xatırlayıram ki, o, son dərəcə məsuliyyətli, ixtisasını bilən, nəzəri məsələləri dəqiq şərh edən kimi yaddaşımızda qaldı. Əyaniliyə, lövhədə hər bir cümləni yazıb təhlil etməyə üstünlük verirdi. Müəllimi Zeynal Tağızadənin təcrübəsini mənimsəmiş gənc dilçi kimi sevdik.

Həsən Mirzəyev artıq bizə dərs demirdisə, mütəmadi görüşürdük, güzəranımızla maraqlanırdı. Bir gün bizə çatdırdı ki, filan vaxt dissertasiya müdafiə edəcək günümdür, sizləri də dəvət edirəm. Müdafiə səhv etmirəmsə "Feil" bəhsinin bəzi nəzəri məsələlərindən idi. Müəllimimizi bir dəstə güllə təbrik etdik, uğurlar arzuladıq.

İllər ötür, zaman dəyişir, insanlar qayğıları ilə baş-başa dururdu. Dosent Həsən müəllim Pedaqoji İnstitutda sayılan müəllim, yaradıcı dilçi kimi tanınır, yenə həmin cavanlıq enerjisilə dərs deyirdi, tələbələrinin sevimlisi olmaqda davam edirdi. Hətta vəzifə tuturdu. Kitabları nəşr olunurdu. Doktorluq dissertasiyası üzərində işini sona çatdırmaqda idi... İş elə gətirdi 1984-cü ildə mən "Maarif" Dövlət Tədris nəşriyyatına baş redaktor və direktor əvəzi vəzifəsinə təyin olundum. İnstitutda rastlaşdım (saat hesabı dərs deyirdim) müəllimimlə. Məni təbrik elədi: - Allahverdi, yanına gələcəyəm, - dedi. - Doktorluq işimlə bağlı monoqrafiyam nəşr olunmalıdır, təzə qanunla.

Gözlədim və Həsən Mirzəyev bir gün nəşriyyata gəldi. Müəllimimlə üzbəüz oturmaq səadəti nəsib olmuşdu mənə. Armudu stəkanda çay içdi. Kitabının əlyazmasını portfeldən çıxarıb vərəqlədi, "köməyinə ehtiyacı var" deyib gülümsündü.

- Müəllim, bu nə sözdü, şadam Sizin arzunuzu yerinə yetirim, - dedim və əlyazmanı qeydiyyata aldırtdım.

- İkinci xahişim də var: Həcmini on çap vərəqi artıraq. Mümkünmü?

- Mümkündür, ərizə yazıb, həcmi göstərin. Gəlmişkən məsələni həll edin. Zəhmət çəkib təkrar gəlməyin...

Bəzi rəsmi mərhələlərdən keçirdim, həmin həcmdə əsəri istehsalata göndərdim. Təxminən üç ay çəkdi nəşri. İlk siqnal nüsxəsini redaksiya müdiri mənə verdi: - Bu iki ədədi də müəllifə verin, sevinsin, - dedi.

Həsən müəllimə zəng atdım, nəşriyyata gəlməsini bildirdim. O:

- Bu gün dərsdəyəm, sabah yanında olaram, - deyib telefonda təşəkkürünü çatdırdı. - Bu,əziz tələbəmin xidmətidir, mənə olan əvəzsiz yaxşılığındır. Səhəri Həsən Mirzəyev zəng edib nəşriyyata təşrif buyurdu. Yenə üzbəüz əyləşdik. Bir stəkan çay içdi. Əlbəttə, həyəcanlı idi, təbii hissdi. Kitabı atüstü vərəqlədi. Üz qabığı xoşuna gəlmişdi.

- Rəssamına təşəkkürümü çatdırın, əziyyət çəkib. Və əyilib portfelini götürdü.

- Allahverdi. - Astadan dedi. - Çox fikirləşdim sənə necə hədiyyə alım müəllimindən yadigar qalsın.

- Qutunu açdı. - Qol saatını məsləhət bildim, - deyib mənə uzatdı.

Həsən müəllim kövrəlmişdi, onu başa düşürdüm. Təbrik etdim.

- Mənim borcumdur, əziz müəllimim, - Əllərim əsirdi, səsim kövrəlmişdi.

Müəllimimin cavanlıq illərini xatırladım. Əllərini sıxdım. Nəsə demək istəyirdim, bacarmadım...

* * *

Dovdaq quşunun gözləri

Qırxıncı illərin sonları idi, hələ məktəbə getmirdim. Dəmiryolu evlərində yaşayırdıq. Atam stansiya rəisiydi. Dostu Qəzi kişi bir dovdaq vurmuşdu, demişdi ki, stansiyaya gələndə vurmuşam, mal damına buraxmışam, oğlun oynadar. Dovdaq iti uçan quşdu. Tüfəngə çətin gəlir.

Bu xəbəri eşidəndə sevindim, çün, bu quşu yalnız göydə uçan görmüşdüm. Tələsik dama özümü çatdırdım və qapısını araladım. Küncdə büzüşüb duran dovdaq çırpındı, gözləri lampoçka kimi parıldadı və qapıya - işıq süzülən tərəfə boylandı. Qanadlarını şappıldatdı ki, özünü işığa yetirsin. Lakin alınmadı, güllə hər iki qanadını qırmışdı. Qapını örtüb evə gəldim, sevincimi anamla bölüşdürdüm. Anam dedi ki, quşa dən və su verim, acdır. Vaxt itirmədən mis kasaya su tökdü, bir qoşa ovuc buğda götürdü.

Damın qapısını açdım, baxışlarımı dovdağın olduğu tərəfə dikdim, onun gözləri lampoçka kimi yanacaq və işığa doğru çırpınacaq. Lakin. Anam dovdağa yaxınlaşdı, məyusluqla dilləndi:

- Alı, dovdağın ürəyi partlayıb, bədəni hələ istidir...

Bu olmuş əhvalatın üstündən, təxminən 75 il ötsə də, o dovdağın gözlərinin işığa canatmasını hələ də unutmamışam. Səmada azad uçan, sərhəd bilməyən bir quşun taleyini necə unudum? İşıq həsrətinə dözməyən bir quşun ölümü biz insanlar üçün ibrət deyilmi? Bu işıq bolluğunda insanları sərvət naminə, oğurluq ehtirası ilə amansızcasına qətlə yetirən adamlara qaranlıq məzarda bir ovuc işıq verəcəklərmi? İşıq paylayan gözləri əbədi qapayan vəhşilər təbiətlilərin özlərini qəbirlər necə qəbul edəcək? Heyif ki, torpaq bələlərini də sinəsinə sıxır!

Son əlli ildə cinayətlərin tərkibi dəyişmişdir, əvvəllər evləri qarət edənlər ev sakinlərindən qızılın, pulun, qiymətli əşyaların yerini soruşar, boyun qaçıranların əl - ayağını bağlayıb əməliyyatlarını başa çatdırıb xudahafizləşərdilər, qapıdan çıxanda "hələlik" deyərdilər.

Məntiqlə belə çıxır ki, ötən əsrin oğruları daha humanist idilər? Onlar da orta məktəbdə oxumuşdular, müəllimlərdən dərs almışdılar, bədii ədəbiyyatı: şeiri, hekayəni, romanları, povestləri oxumuşdular. Təsəvvür etmirəm poeziyanı sevən şagird məzun olduqdan sonra quldurluq etsin, insanı sərvət naminə qətlə yetirsin, ananın, atanın gözlərini həsrətdə qoysun. Qəddarlığı təbliğ və təşviq edən bədii filmlər də yox idi, titrlərdə yazılırdı ki, filan yaşda uşaqların baxması qadağandır! Şagirdlər özlərilə məktəbə nə ilə, hansı "soyuq silahla" gəlirlər, maraqlanan yoxdur. Xatırlayıram: ötən əsrin 50-60-cı illərində qəfil sinfə ya direktor, ya da sinif rəhbəri daxil olurdu, biz şagirdlərə deyirdilər ki, cibində nə varsa qoyun partanın üstünə. O illərin ən dəbdə olan uşaq əyləncəsi "daşatan", "qələm vurdu" tipli oyunlardı. Hansı şagirddə vardısa götürülür və məhv edilirdi. Bu tədbir müntəzəm idi, şagirdlər bir daha belə "əyləncələrə" meyilli olmazdılar. Bəs bu gün vəziyyət necədir? Birmənalı: Bərbad! Bu gün əzəmətli məktəb binası və geniş sinif otaqları, ziyalı ailələrdən gəlmiş şagirdlər, bəs necə olur uşaqlarda insana xəsarət yetirən "soyuq silah"lar tapılır? Birincisi, günahkar valideynlərdir, ata - analardır, ikincisi, məhz məktəbdir - pedaqoji kollektivdir, məktəbə "göndərilən" direktordur. Təcrübəsiz, amma müsabiqədən keçmiş kadrlardır. Əlaqədar məsul qurumlar Sovet dönəmində özünü doğruldan tədbirləri nə səbəbdən rədd edirlər? Jestlə məktəb direktoru seçilirlər, böyük kollektivin, o cümlədən şagirdlərin taleyini təcrübəsiz rəhbərə tapşırmaq axı, özünü doğrultmur. Son illərdə məktəblərdə yaranan özbaşınalıq, xaos, cinayət halları və s. Təhsil və Elm nazirliyinin gözü qabağında baş vermirmi? Bu test məsələsinin əvvəldən tərəfdarı olmamışam, bu hissi mənə 60 illik həyat və pedaqoji təcrübəm diqtə etmişdir. Test - heç bir halda insan psixologiyasını, dəyişən davranışı əvəz etməmişdir. İnsan xarakteri efemer təbiətlidir, yeri gələndə ekzistensiala meyillidir. Bəs onda hanniballıq - vəhşilik haradan sızır ürəyə ki, naqis hərəkətə rəvac verirlər. Belə xislətli adamlar donuz ətini haram hesab edirlər, ancaq haram pulu, sərvəti donuz kimi yeyirlər. Günahsız insanları işıqdan məhrum etmək, qətlə yetirmək insanpərvərlikdən çox-çox uzaq xislət, vərdişdir. Fransız filosofu Pol Anri Holbax yazırdı ki, insanpərvərlik insan cəmiyyətinin, insan nəslinin həyatını qoruyub saxlamaq üçün zəruridir.

Təhsilin özünü doğrultmaması, insan cəmiyyətinin harmonik inkişafına cavab verməməsi bu gün danılmaz həqiqətdir, ən yüksək vəzifəli şəxs, elm adamı, elitar təbəqə on illərdir təhsildən gileylidir. Mətbuatda yazırlar. Vaxtilə bu şəxslərin özü şagird olmuşdular, dövrünü xatırlayıb, dərindən köks ötürürlər: "Axı, zaman, dövr yerindədir, bəs insanlar nə üçün dəyişmişdir?" - Suala cavab tapmaq lazım gəlir. Uşaq on bir il məktəbdə təhsil alır, müəllimlər ona dərs deyir, bəs onlarda cinayətə aparan xarakteri - davranışı haradan yarandı? Giley gəlib orta məktəbin üzərində dayanır. Mühüm bir səbəbi şagirdlərə, xüsusən, riyazi - texniki biliklərin ifrat dərəcədə verilməsidir, humanitar fənnlərin (eləcə də ədəbiyyatın, tarixin) sıxışdırılmasıdır. Şeir poeziya məktəblə "ayaqlaşmır", vaxtilə M.Ə.-Sabirin, A.Səhhətin, A.Şaiqin unikal şeirləri uşaqlardan ayrı düşmüşdür. Dəqiq desək: "tərbiyə" anlayışı unudulmuşdur. Biliyi hətta yarımçıq olan məzun həyatda öz yerini alır, vay o hala bilikli, almli məzun cinayətə əl ata! Sorğu aparsaq, oğurluq edən, qətl törədən, qan tökənlərin əksəri ali təhsillidir deyilmi? Onların sırasında elmi dərəcəlilər də vardır" Orta əsr pedaqoqlarından üzü XXI əsr də daxil olmaqla təhsilin bütün sferalarında "tərbiyə" məfhumuna üstünlük verilmiş, elm verməkdən irəli getmişdir. Aqil pedaqoqlar sələflərinin həyat təcrübəsini, əldə etdikləri əməli - nəticələri mənimsəmişlər. Unutmayaq ki, bilik haçansa yaddan çıxandır, tərbiyə isə əbədi qalandır. Açığı, bu gün uşaqlara sevgi ilə yanaşan az müəllim tapmaq olar, hətta tədris etdiyi fənnə qarşı məhəbbəti yoxdur. Dahi şair və filosof Cəlaləddin Rumi yazırdı ki, İnsanı məhəbbətlə tərbiyə edərlər. Məktəbdə bu məhəbbət çatışmır, ali məktəbdə mənimsədiyi tərbiyə - bilik, təcrübə - hansı ki müdrik pedaqoqlardan, alimlərdən almışlar - yaramır, test imtahanından lazımi qiyməti almalıdır ki, müəllim olsun. Dərsliklər isə 20 ildən artıqdır hey dəyişilir, təzədən yazılır, şagirdlər isə 17 yaşında orta məktəblə vidalaşır! Bəs məzuna nə qalır, qazandıqlarımı? Yoxsa itirdiklərimi? Qazandığı onundur, yaşadığı cəmiyyətindir, dövlətindir - xalqınındır, böyüklüyüdür, pislikdən çəkinməyidir, ucalığıdır, zənginliyidir.

İtirdiyi kiminsə gözlərindən oğurladığı işığdır, nurdur, onu gözəlliyi duymaq hissindən məhrum etməkdir. Necə ki, uşaqlığımdan yaddaşımda qoruduğum dovdaq quşunun gözlərinin işıq üçün necə yandığını və söndüyünü xatırladım. Dovdaq quşunun bu işıqdan məhrum olduğu üçün ürəyi partlamışdı.

Günahkar quş idi, yoxsa ovçu?!

Azərbaycanlı həkim haqqında ölüm vətfasını kimlər vermişdi?

Paşa Yaqub: “Xaricə dəvətlərim olur, getmirəm, həyatıma təhlükə var”

Doktor Paşa Yaqub bir neçə özəl klinikada çalışır. Beşi ensiklopediya olmaqla 39 kitabın, yüzlərlə məqalənin müəllifidir. Onun özünəməxsus (elmi-lədun) müalicə metodu Elementlərin Dövrü Sistemində bir zamanlar mövcud olmuş sıfır qrupunda, sıfır xanasında yerləşmiş “Nyutoniy” (Efir) elementinin sirlərinə söykənir. Hansı ki, bu element Mendeleyevin ölümündən (1907) sonra cədvəldən çıxarıldı. Alim Nikola Tesla öz dövründə “Nyutoniy” elementinin sirlərini mexanika sahəsinə tətbiq etməklə, daimi işləyən mühərriklərin kəşfi, enerjinin naqilsiz ötürülməsi kimi, bir çox böyük kəşflərə imza atdı.

Kimyəvi işarəsi “X” olan bu elementi Mendeleyev öz cəvəlində “Nyutoniy” adlandırmışdı. Cədvəlin yuxarı sol küncündə yerləşən bu maddə ”Dünya efiri” idi.

Cəvəldə “Efir” “Hidrogen”dən əvvəl yazılmışdı, sıfır qrupuna, sıfır sırasına daxil edilmiş yeganə element idi. Atom çəkisi 0,4 olan bu element əsl enerji daşıyıcısıdır.

Подлинная, нефальсифицированная Таблица Д. И. Менделеева
«Периодическая система элементов по группам и рядам»
(Д. И. Менделеев. Основы химии. VIII издание, СПб., 1906 г.)

Ряды	г р у п п ы				э л е м е н т о в					
	0	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII		
0	Ньютоний										
1	Короний	Водород H 1,008	—	—	—	—	—	—			
2	Гелий He 4,0	Литий Li 7,03	Бериллий Be 9,1	Бор B 11,0	Углерод C 12,0	Азот N 14,01	Кислород O 16,00	Фтор F 19,0			
3	Неон Ne 19,9	Натрий Na 23,05	Магний Mg 24,36	Алюминий Al 27,1	Кремний Si 28,2	Фосфор P 31,0	Сера S 32,06	Хлор Cl 35,45			
4	Аргон Ar 38	Калий K 39,15	Кальций Ca 40,1	Скандий Sc 44,1	Титан Ti 48,1	Ванадий V 51,2	Хром Cr 52,1	Марганец Mn 55,1	Железо Fe 55,9	Кобальт Co 59	Никель Ni 59
5		Медь Cu 63,6	Цинк Zn 65,4	Галлий Ga 70,0	Германий Ge 72,5	Мышьяк As 75	Селен Se 79,2	Бром Br 79,95			
6	Криптон Kr 81,8	Рубидий Rb 85,5	Стронций Sr 87,6	Иттрий Y 89,0	Цирконий Zr 90,6	Ниобий Nb 94,0	Молибден Mo 96,0	—	Рутений Ru 101,7	Родий Rh 103,0	Палладий Pd 106,5
7		Серебро Ag 107,93	Кадмий Cd 112,4	Индий In 115,0	Олово Sn 119,0	Сурьма Sb 120,2	Теллур Te 127	Иод I 127			
8	Ксенон Xe 128	Цезий Cs 132,9	Барий Ba 137,4	Лантан La 138,9	Церий Ce 140,2	—	—	—	—	—	—
9		—	—	—	—	—	—	—			
10	—	—	—	Иттербий Yb 173	—	Тантал Ta 183	Вольфрам W 184	—	Осмий Os 191	Иридий Ir 193	Платина Pt 194,8
11											
12	—	—	Радий Ra 225	—	Торий Th 232,5	—	Уран U 238,5				

1906 ci ildə nəşr olunan “Kimyanın əsasları” kitabının 8-ci nəşrində Mendeleyev cədvəli

“Efir”in hissələri atomları, molekulları formalaşdırır, amma kimyəvi reaksiyalarda iştirak etmir. Efir - maddənin bir hissəsidir (belə deyək ki, ruhudur, enerjisidir).

Efir enerjisinin sirlərini bilən alimlər öldürülür

Tarixə nəzər yetirsək, görərik ki, “Efir” elementinin sirlərindən bəşəriyyətin xeyrinə istifadə edən alimlər müəmmalı şəkildə öldürülüblər. Belə ki, bir çox alimlər bu sonsuz enerji maddəsinin cəmiyyətin xeyrinə tətbiq edilmə variantlarını işləyiblər. Amma hamısının sonu facie ilə bitib. Bəşəriyyətin tərəqqisini istəməyən mafiyoz qüvvələr buna imkan verməyiblər. Məsələn, böyük alim Nikola Tesla (1856 - 1943) “Efir”dən enerji alınmasının mümkünlüyünü sübut etdi. Alim bu elementin sirrini bilməklə, daimi işləyən mühərrik yaratdı. Daha sonra, enerjinin naqilsiz paylanmasını kəşf etdi. Bu da onun karyerasının sonunu gətirdi: hoteldə qaldığı otaqda müəmmalı şəraitdə ölü tapıldı. Dərhal onun otağından bütün əlyazmalarını, elmi işlərini kəşfiyyat xidməti yoxa çıxardı...

Sual yaranır: “Efir” elementi və onun faydalarının bəşəriyyətdən belə ciddi-cəhdlə gizlədilməsinin səbəbi nədir?

Səbəb budur ki, bu element Kainatın enerjisini, ruhunu təşkil edir. “Efir”in varlığını, onun sirrini bilmədən, Kaninatın, yaradılışın dərki mümkün-

Paşa Yaqubun evinə basqın olub

O, vəhabiləri günahlandırır

Dekabrın 29-da yazıçı Paşa Yaqubun evinə basqın olub. Qeyd edək ki, o ümumi elmi araşdırmalar aparır. Dekabr ayının 26-27-28-də qəzetimizdə silsilə yazıları dərc olunub. Həmin yazılarda vəhabilik təriqətinin mahiyyəti izah olunur. Məqalədə Qurana əsaslanmaqla düsturlar vasitəsilə göstərilib ki, həmin təriqətin mənsubları Quranın əksinə çıxırlar. Onlar enerji ötürücülü insanları sıradan çıxarmağa çalışırlar. Bununla enerjinin mənbəyi (Allah) ilə mənsəbi (insan) arasında əlaqəni kəsmək üçün onlar peyğəmbərlərin əleyhinə təbliğat aparır... Onları gözdən salırlar. Bundan sonra dekabrın 29-da gecə saat 21 radələrində Paşa Yaqubun Zərdabi şəhərində yerləşən evinə hücum olub. Onun sözlərinə görə, həmin adamlar həyətə girərək acaib səslər çıxarıb, uşaqları qorxudublar. Paşa Yaqub bunu vəhabilərin təzyiqi kimi qiymətləndirir.

süzdür. Bu gün bəşəriyyəti istismar edən böyük güclərə insanların dərrakəli olması maraqlı deyil (ağıllı, dərrakəli insanı istismar etmək çətindir). Həmçinin, daimi işləyən mühərriklərin həyata tətbiq edilməsi enerji resurlarına (neftə, qaza...) nəzarət edən mafiyaların marağına uyğun deyildir. Bu səbəbdən də elmin inkişafına mane olmaqla, bu gün dünyada yarımçıq - inamsız, imansız, dərrakəsiz bir kütlə formalaşdırıblar ki, onları asanlıqla istismar edirlər.

“Efir” enerjisi bütün xəstəliklərin dərmanıdır

Mendeleyev cədvəlinin saxtalaşdırılması kimya, fizika və tibb elmlərinin inkişafına güclü zərbə vurdu. Bu elmlərdə bir yarımçıqlıq, natamamlıq yarandı. Bu səbəbdən də hazırda tibb elmi bir çox xəstəlikləri sağalmaz hesab edir.

Müasir dövrümüzdə uzun axtarışlardan sonra “Nyutoniy” (Efir) elementinin sirlərinə vaqif olan psixoterapevt, enerqoterapevt, elmi-lədun bilicisi Paşa Yaqub bu sirləri insanların sağlamlığına tətbiq etməkdədir. Beləliklə də tibb elmində sağalan və sağalmaz hesab edilən bir çox xəstəliklərin (bütün növ qor-

xular, fobiyalar, depressiyalar, həzm sistemi xəstəlikləri, zərərli vərdişlərdən xilas olmaq, uroloji xəstəliklər, autizm, onurğa xəstəlikləri, cinsi disfunksiyalar, hormon pozğunluqları, nevrozlar, sinir sistemi xəstəlikləri, yuxusuzluq, parkinson, şizofreniya, miqren, zob, dağınıq skleroz, dəmirov və digər dəri zöhrəvi xəstəlikləri, sonsuzluq, kista, mioma, fibroz, xərçəng və s şişlər) müalicəsində uğurlu nəticələr əldə edib.

Elə bu sirləri bildiyinə görə də doktor Paşa Yaqub haqqında ölüm fətfası verildi. Belə ki, onun iddiasına görə, təxminən iyirmi il öncə Bakıda fəaliyyət göstərən iri banklara, vəqflərə, geniş şəbəkəyə sahib olan xarici ekstrimist təşkilatlar Paşa doktorun ölümünə fətva veriblər.

Hansı ki, ölüm fətvasına görə hələ də ölkədən çıxa bilmir. “Xaricə dəvətlərim olur, getmirəm, həyatıma təhlükə var”, - deyən P.Yaqub iddia edir ki, fətfanı icra etmək üçün Paşa Yaqubun evinə bir neçə dəfə hücum təşkil etsələr də, heç birində terror baş tutmadı. Məsələ mətbuata (o cümlədən “Hürriyyət” qəzetinə) çıxanda o vaxtkı Azərbaycan dövləti həmin dini təşkilatın banklarını, vəqflərini bağlayaraq, rəhbərlərini də arzuolunmaz şəxs elan edib, 48 saat ərzində ölkədən xaric etdi. Bundan sonra Paşa doktora hücumlar azaldı.

Hazırda Dr. Paşa Yaqub özəl klinikada çalışmaqla, psixoterapevt və elmi-lədun bilicisi olaraq, tibb elminin sağalmaz hesab etdiyi xəstəlikləri uğurla müalicə edir.

Hazırladı: KƏMALƏ

Bakı Musiqi Akademiyasında hesabat konserti

29 aprel tarixində Üzeyir Hacıbəyli adına Bakı Musiqi Akademiyasının Böyük Zalında Bəstəkarlıq Kafedrasının ənənəvi hesabat konserti baş tutdu. Tədbirdə Bəstəkarlıq Kafedrasının müdiri, Əməkdar incəsənət xadimi, professor Aydın K.Azimin tələbələri Həsən Bədəlzadə, Azər Babayev, Fatimə Məmmədli, Şahin Qarayev, Əməkdar incəsənət xadimi, professor Ceyhun Allahverdiyevin tələbələri Ağabəşir Bayramzadə, Nuray Əliyeva, Arsalan Navab Moghadam, Əməkdar müəllim, dosent Arzu Məmmədovanın tələbəsi Fatimə Məmmədzadə, dosent Gülnarə Məmmədovanın tələbəsi Vəfa Əhmədbəyova, dosent Aliyə Məmmədovanın tələbəsi Əsədli Xəyal iştirak etdilər. Proqramda adı keçən Əli Cəfərzadənin əsəri isə konsertdə səslənmədi.

Tədbirdə instrumental nömrələr sayca üstünlük təşkil edirdi. Konsertin yeganə vokal əsəri Şahin Qarayevin Zəlimxan Yaqubun sözünə yazdığı “Gəldim dünyaya” mahnısı idi. Həsən Bədəlzadənin müəllifi olduğu klarnet, fortepiano, violin və cello üçün iki pyesi ən orijinal və səmimi bəstə idi, ki, zəif ifaya rəğmən müəllifinin istedadını göz önünə sərdi. Dinləyicilər tərəfindən ən çox “bravo” alan əsər Fatimə Məmmədzadənin Simli kvatet üçün dörd Metamorfozu oldu. Konsertdə səslənən əsərlərin çoxu bədii cəhətdən Hollywood film soundtrack’lərini andırırdı. Bu cəhətdən həmin musiqi əsərləri mənə çox da səmimi gəlmədi.

Diqqətçəkən məqamlardan biri səslənən fortepiano əsərlərinin çox hissəsinin müəllifləri tərəfindən ifa edilməsi idi. Əslində, həmin əsərləri BMA-nın Fortepiano Kafedrasında təhsil alan pianoçular səsləndirsə, həm onlar müasirlərinin bəstələri ilə repertuarlarını zənginləşdirmiş olar, həm də bizlər ifaçı yorumunu dinləmiş olardıq. Bu baxımdan, bir çox əsərin ifası mexaniki prosesdən başqa bir şeyə dönüşmədi ki, bu, çox təhlükəli haldır. Musiqinin necəliyindən asılı olmayaraq ifaçı ona ciddi yanaşmağa borcludur. Zira hər əsərin incəlikləri, bədii və texniki çəkisi vardır ki, onun haqqını sonuna qədər vermək lazımdır. Bu halda bəstəkar ifaçı, ifaçı isə bəstəkar yetişdirir. Bəstəkar-ifaçı münasibəti yaradıcı süreçdə çox önəmlidir.

Dinləyicilər sırasında BMA-nın tələbələri olduğu bəlli olan qrup-qrup gənclərin “azarkeşlik” etdikləri musiqiçi yoldaşlarının çıxışından sonra toplu şəkildə salonu tərk etmələri, ildə bir dəfə verilən yaradıcı hesabat konsertinin sonuna çatmayacaq qədər maraqlarının olmaması isə ayrı bir problemdir...

Konsertdə olan müsbət hallardan biri əsərlərin bədii yük cəhətdən rəngarəng olması, daha önəmlisi isə tələbələrin zəhmətkeşliyi, daim hərəkətdə olmalarıdır. Bütün müəllimləri, tələbələri, ifaçıları təbrik edir, yaradıcılıq uğurları arzu edirəm!

Leyla Həmid Əhməd Xan